

Jaana Särmälä

Kotimentori-hanke

Vanhempi monikulttuurisen lapsen oppimisen tukijana

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan ylempi AMK

Opinnäytetyö

31.10.2016

Tekijä(t) Otsikko Sivumäärä Aika	Jaana Särmälä Kotimentori-hanke. Vanhempi monikulttuurisen lapsen oppimisen tukijana 51 sivua + 11 liitettä 31.10.2016
Tutkinto	Sosionomi (ylempi AMK)
Koulutusohjelma	Sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Suuntautumisvaihtoehto	Sosiaalialan tutkinto-ohjelma
Ohjaaja(t)	Lehtori Saira Nevanen
<p>Opinnäytetyö oli osa Kotimentori-kehittämishanketta yhdessä Vanhempainliiton kanssa. Hanke toteutui Espoossa Espoon keskuksen alueella ja siihen osallistui alueen kaksi päiväkotia. Hankkeen tavoitteena oli vahvistaa maahanmuuttajavanhemman roolia lapsen oppimisen tukijana ja tätä kautta voimauttaa vanhempaa omassa vanhemmuudessaan. Hankkeessa hyvän suomenkielen taitava maahanmuuttaja mentoroiti niitä maahanmuuttajavanhempia, joiden kielitaito ei ollut vielä riittävä ja joille suomalainen varhaiskasvatusjärjestelmä oli vieras. Kotimentori-hankkeen kesto-aika oli kaksi vuotta pitäen sisällään lapsen esiopetusvuoden sekä koulun ensimmäisen luokan. Hanke oli RAY:n rahoittama.</p> <p>Opinnäytetyö keskittyi hankkeen suunnitteluvaiheeseen. Tavoitteena oli hankkeessa käytettävän oppimateriaalin työstäminen ja mentorirakenteen luominen. Lisäksi opinnäytetyön tavoitteena oli yhdessä Vanhempainliiton koordinaattoriparin kanssa löytää hankkeen kolme mentoria sekä mentoroitavat vanhemmat eli aktorit.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja menetelmänä oli toimintatutkimus. Hankkeen suunnitteluvaiheen aikana tutkimusaineistoa kerättiin havainnointipäiväkirjasta, erilaisista palaverimuistioista, ohjausryhmän kokoontumisista ja Vanhempainliiton toimesta. Ohjaavina teoriapohjina olivat vanhemmuuden tukeminen voimauttamisen kautta ja kansalaistoiminta sosiaalipedagogisesta näkökulmasta. Teoriaosuudessa käsiteltiin myös mentorointia, jota Kotimentori-hankkeessa käytettiin menetelmänä. Pohjatietoina on käytetty edellisiä Pisa-tutkimustuloksia lähinnä maahanmuuttajalasten kohdalta.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteisiin päästiin ja hanke aloitti toimintansa Espoossa syksyllä 2016. Seuraava Kotimentori-hankkeen pilotti on suunniteltu käynnistyvän syksyllä 2017 Kouvolassa. Tavoitteena on, että Kotimentori-hanketta käytettäisiin yhtenä kaupunkien tarjoamana palveluna maahanmuutto- ja kotoutumistyössä.</p>	
Avainsanat	voimautuminen, kotouttaminen, monikulttuurisuus, aktiivinen kansalainen, sosiaalipedagogiikka, mentorointi

Author(s) Title Number of Pages Date	Jaana Särmälä Kotimentori project Migrant parent as a supporter of a multi-cultural child's learning 51 pages + 11 appendices 31 October 2016
Degree	Master of Social Services
Degree Programme	Social Services
Specialisation option	Social Services
Instructor(s)	Saila Nevanen, Principal Lecturer
<p>The thesis was a Kotimentori (Home mentor) development project in conjunction with Vanhempainliitto. The project was completed in Espoo, in the Espoo center area, and was attended by two daycare centres. The aim of the project was to strengthen the role of migrant parents in supporting the child's learning and in this way to empower parents in their parenthood. The duration of the project was two years, encompassing the pre-school year of the child and the school's first class. The mentors were immigrants with a good command of the Finnish language for immigrant parents with insufficient Finnish skills and for which the Finnish early childhood education system was still unknown. Kotimentori development project is supported by RAY.</p> <p>The thesis focused on the planning phase of the project. The aim was to find three mentors and nine families, three for each mentor. The aim was also to create teaching materials and a mentor structure.</p> <p>The research was conducted as a qualitative research and the method of action research. During the project planning phase, material was gathered by using an observation diary, a variety of meeting memos, the steering group gatherings and by Vanhempainliitto. The guiding theory was supporting parenting through empowerment and a civic social pedagogical point of view. In addition, one part of theory is the theory of mentoring, which was used as a method in Kotimentori project. Evidence-based knowledge from previous PISA research was used mainly concerning immigrant children.</p> <p>The objectives of the thesis were reached and project began operations in Espoo in autumn 2016. Next Kotimentori project is scheduled to start in the autumn of 2017 in Kouvo-la. The aim is that Kotimentori project would be used as one of the cities immigration and integration services.</p>	
Keywords	empowerment, integration, multi-culture, active citizen, social pedagogy, mentoring

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Vanhempainliitto vanhemmuuden tukijana	2
2.1	Kotimentori-hanke	3
2.2	Aiemmat projektit ja hankkeet Suomessa ja maailmalla	4
2.2.1	Varsi-projekti	4
2.2.2	Hippy-ohjelma	5
2.2.3	Fhille	6
3	Vanhempi lapsen oppimisen tukijana	7
4	Kotouttaminen	9
4.1	Espoon kaupungin monikulttuurisuusohjelma 2014–2017	12
4.2	Monikulttuurinen varhaiskasvatus	14
4.3	Pisa-tutkimustulokset maahanmuuttajalasten osalta	16
5	Kansalaistoiminta sosiaalipedagogisesta näkökulmasta	17
5.1	Kansalaistoiminta	18
5.2	Kansalaisuus ja sosiaalipedagogiikka	18
6	Mentorointi	20
7	Kehittämistehtävä Espoon Suvelassa	22
7.1	Menetelmänä toimintatutkimus	23
7.2	Oma roolini kehittämistehtävässä	25
8	Kotimentori-hankkeen suunnitteluvaihe	25
8.1	Aktoreiden löytäminen	26
8.2	Mentoreiden löytäminen ja kouluttaminen	29
8.3	Mentorirakenteen luominen	31
8.4	Oppimateriaalin rakentaminen	32
8.5	Hankkeen arviointi	35
9	Tulokset	36
10	Johtopäätökset	42
11	Pohdinta	45

Liitteet

Liite 1. Yleistä esiopetuksesta

Liite 2. Elämä kahdessa kulttuurissa / Kaksisuuntainen oppiminen

Liite 3. Miksi on tärkeä osallistua esiopetukseen?

Liite 4. Kaksi kulttuuria / Vahva kielitaito

Liite 5. Esiopetukseen liittyvät keskustelut ja suunnitelmat

Liite 6. Tuki lasten opetuksessa / Erityisopetus

Liite 7. Oppiminen esiopetuksessa

Liite 8. Tuki lasten opetuksessa / Kolmiportainen tuki

Liite 9. Mentoreiden aktoriperhetapaamiset ja kokemukset

Liite 10. Aktoriperheen toiminnot

Liite 11. Koordinaattorien merkinnät mentoritapaamisista

1 Johdanto

Monikulttuurisuus on osa varhaiskasvatuksen päivittäistä arkityötä. Varhaiskasvatuksen piirissä on lapsia, perheitä ja työntekijöitä monista eri kulttuureista. Suomen ja ruotsin kielen lisäksi pääkaupunkiseudun päiväkodeissa puhutaan yli 70 eri kieltä. Varhaiskasvatuksen yksi tärkeä tehtävä onkin maahanmuuttajataustaisten lasten sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen sekä kotoutumisen vahvistaminen suomalaiseen yhteiskuntaan, kieleen ja kulttuuriin (Bisi – Jauhola – Järvi – Rusama 2007: 7.) Uusimman Pisa-tutkimuksen mukaan maahanmuuttajaoppilaiden ja kantaväestön oppilaiden tuloksissa oli huolestuttavia eroja. Onkin syytä pysähtyä miettimään, mitä voimme tehdä toisin, jotta tulokset paranevat. Muutoksen pitää tapahtua jo varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa, jossa luodaan tärkeää pohjaa mm. lapsen kielen oppimiselle. Varhaiskasvatuksen laadun ja menetelmien parantamisen lisäksi on tärkeä aktivoida myös vanhemmat mukaan lapsen kasvun ja oppimisen tukemiseen. Lapsen oman äidinkielen merkitys on ensiarvoisen tärkeää ajatellen lapsen oppimista niin varhaiskasvatuksessa kuin koulussa.

Työskentelen päiväkodin johtajana Espoossa, Espoon keskuksen Suvelan alueella. Alue, jossa työskentelen, on hyvin monikulttuurinen. On tärkeä pohtia kuinka Suvelan alueen ominaispiirteisiin vastataan ja tuotetaan tälle alueelle parasta mahdollista varhaiskasvatusta. Lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen on varhaiskasvatuksen perustehtävä. Varhaiskasvatus on monille maahanmuuttajaperheille ensimmäisiä yhteiskunnan instansseja heidän muuttaessaan Suomeen. Tässä mielessä on ensiarvoisen tärkeää kuinka perheet kohdataan ja millaista palvelua heille annetaan. Päiväkoti on perheille matalan kynnyksen paikka, jossa heidät kohdataan lasta sekä perhettä kunnioittavalla tavalla. Kotoutumisen näkökulma näkyy varhaiskasvatuksen työssä siinä, että perheitä ohjataan eri palvelujen piiriin ja heille avataan suomalaisen yhteiskunnan pelisääntöjä. Vuorovaikutuksen perheiden kanssa mahdollistaa tulkkien käyttö.

Opinnäytetyö on osa Kotimentori-hanketta keskittyen hankkeen suunnitteluvaiheeseen. Syksyllä 2015 Vanhempainliitosta otettiin yhteyttä ja kysyttiin halukkuutta lähteä yhteistyössä toteuttamaan kyseistä hanketta. Hankkeen tavoitteena on aktivoida ja opettaa maahanmuuttajavanhempi tukemaan lapsen oppimista ja koulun aloitusta. Hankkeessa maahanmuuttajavanhemman tukeminen ja opettaminen lapsen oppimisen tukijaksi tapahtuu mentoroinnin avulla. Kokeneempia maahanmuuttajavanhempia koulutetaan mentoriksi kokemattomille ja vähemmän aikaa Suomessa asuneille maahanmuuttajille.

Opintojeni aikataulujen takia opinnäytetyö kohdistui hankkeen alkuvaiheeseen eli Kotimentori-hankkeen rakenteen ja oppimateriaalin luomiseen sekä aktoreiden ja mentoreiden löytämiseen. Kotimentori-hankkeen ajatusmaailma pohjautuu maailmalla olevaan Hippy-hankkeeseen. Espoon Suvelassa toteutettavaa hanketta lähdettiin muokkaamaan suomalaiseen varhaiskasvatukseen ja alkuopetukseen sopivaksi. Tavoitteena on, että hankkeen tuottamaa palvelumallia käytetään jatkossa yhtenä maahanmuuttajaperheiden palveluna ja, että Espoossa rakennettua mallia laajennetaan muualle Suomeen. Kouvolassa Kotimentori-hankkeen pilotti aloittaa toiminnan syksyllä 2017.

Opinnäytetyössä käsittelen ja avaatan hankkeeseen liittyviä läheisiä käsitteitä. Kotimentori-hankkeen tavoitteena on vahvistaa vanhemman roolia lapsensa oppimisen tukijana ja käsittelen tätä asiaa voimaantumisen näkökulmasta. Varhaiskasvatuksen yhtenä tavoitteena on kotoutumisen edistäminen. Avaatan työssä suomalaista kotouttamisen mallia ja sen tavoitteita sekä Espoon kaupungin monikulttuurisuusohjelmaa. Käyn myös läpi sekä valtakunnallisia varhaiskasvatuksen perusteita että Espoon suomenkielisen varhaiskasvatuksen varhaiskasvatussuunnitelmaa monikulttuurisuuden näkökulmasta. Sosiaalipedagoginen näkökulma tukee Kotimentori-hankkeen tavoitteita, joten luvussa viisi avaatan käsitteitä kansalaistoiminta ja aktiivinen kansalaisuus sosiaalipedagogisesta näkökulmasta. Mentorointia käytetään hankkeessa menetelmänä ja sitä avaatan luvussa kuusi.

2 Vanhempainliitto vanhemmuuden tukijana

Suomen Vanhempainliitto on varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja toisen asteen oppilaitosten yhteydessä toimivien vanhempainyhdistysten yhteistyöjärjestö. Liiton perustehtäviä ovat vanhempain toiminnan tukeminen, kodin ja koulun yhteistyön sekä kasvatuskumppanuuden kehittäminen, vanhemmuuden tukeminen sekä lasten ja perheiden hyvinvoinnin edistäminen. Suomen Vanhempainliittoon kuuluu lähes 1400 rekisteröityä vanhempainyhdistystä päiväkodeissa, kouluissa ja toisen asteen oppilaitoksissa. Tämän lisäksi Vanhempainliitto tekee vanhemmuuteen sekä kodin ja koulun yhteistyöhön liittyvää tutkimusta, kyselyjä ja laatii selvityksiä.

2.1 Kotimentori-hanke

Kotimentori-hanke rantautui Suomeen Vanhempainliiton työntekijän Melody Karvosen toimesta. Karvonen teki opintomatkan Saksaan, jossa toteutettiin esiopetuslasten kanssa Hippy-hanketta. Saksan mallissa tavoitteena oli opettaa vanhemmille kuinka olla lapsen tukena oppimisessa. Hanketta veti koordinaattori muutaman mentorin kanssa. Mentorit kävivät kerran kuussa mentoroitavan eli aktorin luona ja opastivat perhettä kuinka tukea lapsen oppimista päivittäin. Mentoreilla oli valmis materiaali vanhemmilla annettavaksi lapsen oppimisen tueksi. Saksalaisessa päiväkodissa oleva iso sali oli iltaisin myös vanhempien käytössä

Kotimentori-hanke on saanut ajatusmaailmaa mm. Australiassa, Uudessa-Seelannissa ja Saksassa käytetyn Hippy-ohjelman pohjalta ja sitä on muokattu Suomeen sopivaksi. Kyse on ohjelmasta, joka sijoitetaan lapsen esiopetusvaiheeseen ja koulun alkuun. Kotimentori-hankkeen tavoitteena on voimauttaa maahanmuuttajataustaisia vanhempia kiinnostumaan lastensa esiopetuksesta ja koulunkäynnistä, olemaan tietoisia opetuksen sisällöistä ja merkityksestä sekä suomalaisesta koulujärjestelmästä. Tavoitteena on antaa vanhemmille konkreettisia valmiuksia niin, että he pystyisivät olemaan tukena lapsensa oppimispolun alussa. Hankkeen aikana luodaan kotiperustainen, myönteinen ja säännöllinen toimintakehys maahanmuuttajataustaisten vanhempien ja heidän lastensa vuorovaikutteisille tuokioille. Hanke keskittyy sellaisiin vanhempiin, joilla ei ole vielä vahvaa suomenkielen taitoa ja tietoutta suomalaisesta esiopetuksesta ja koulujärjestelmästä. Kotimentori-hankkeen aikana hyvän suomenkielen taidon omaavat maahanmuuttajataustaiset vanhemmat mentoroivat niitä maahanmuuttajataustaisia vanhempia, joille suomalainen varhaiskasvatusjärjestelmä on vielä uusi eikä kielitaito ole vielä kovin hyvä. Mentorointi tapahtuu maahanmuuttajien omalla äidinkielellä. Hankkeen myötä halutaan vahvistaa kodin ja vanhempien merkitystä lapsen elämässä. Vanhempainliitto toimii hankkeen koordinaattorina. Espoossa hanke kestää syksystä 2016 kevääseen 2018 eli kaksi vuotta kattaen lapsen esiopetusvuoden sekä ensimmäisen luokan.

Kotimentori-hanke on RAY:n rahoittama hanke. Yhteistyötahoja hankkeessa ovat Suomen Vanhempainliitto, Espoon suomenkielinen varhaiskasvatus ja Kouvolan kaupungin Lasten ja nuorten palvelut. Myöhemmin hankkeeseen tulee mukaan myös opetustoimi molemmissa kaupungeissa. Hankkeen yhteistyötahoja ovat myös ohjausryhmään kuuluvat ammattilaiset, jotka ovat Espoon pilotissa hankkeen koordinaattoriparin

ja varhaiskasvatuksen lisäksi edustus Väestöliitosta ja Suomen Vanhempainliitosta. Sanoma Pro:n materiaalia käytetään hankkeessa vanhemman ja lapsen välisissä tuokioissa. Hankkeen edetessä materiaalia voidaan hankkia myös muilta tahoilta.

2.2 Aiemmat projektit ja hankkeet Suomessa ja maailmalla

Kotimentori-hanke on jatkoa Vanhempainliiton edelliselle Varsi-projektille. Maailmanlaajuisesta Hippy-ohjelmasta Kotimentori-hanke on ottanut vahvasti vaikutteita ja tämän pohjalta sitä on muokattu suomalaiseen yhteiskuntaan sopivaksi. Folkhälsanin toteuttama Fhille-hanke pohjautuu samaan ajatusmaailmaan Kotimentorin kanssa mutta kohderyhmä ja toteutustapa on hieman erilainen.

2.2.1 Varsi-projekti

Vuonna 2010 Vanhempainliitto aloitti kolmivuotisen Varsi-projektin, jonka tavoitteena oli edistää eri etnisten ja kulttuuritaustan omaavien vanhempien välistä kohtaamista, vuorovaikutusta ja yhteistyötä. Pilottikoulutoiminnassa painopisteenä oli vanhempainyhdistysten toiminnan voimauttaminen sekä luokkakohtaisten vanhempaintoiminnan käynnistäminen. Punaisena lankana oli me-hengen vahvistaminen ja interkulttuurisen yhteistyön kehittäminen. Pilottikoulujen kanssa laadittiin koulukohtaiset toimintasuunnitelmat, joiden päämääränä oli maahanmuuttajataustaisten vanhempien saaminen mukaan yhdistystoimintaan. Kuudessa eri pilottiluokassa käytettiin Varsi-projektin kehittämää ryhmäyttävää vanhempainiltoja. Mallissa vanhemmat ovat vanhempainiltojen aktiivisia osapuolia, he miettivät yhdessä me-hengen merkitystä ja sitä miten sitä voisi kehittää. Vanhempainilloissa vanhemmat keräsivät toimintaideoita oman luokan perheiden ja vanhempien yhteistoiminnalle ja kodin ja koulun välisen yhteistyön kehittämiseksi. (Karvonen n.d.)

Kotimentori-hanke on jatkoa Varsi-projektille. Varsi-projektin painopiste oli kouluissa ja vanhempainyhdistyksessä ja Kotimentori-hankkeen painopiste on enemmän varhaiskasvatuksen puolella esiopetuksen ja kouluun siirtymisen nivelvaiheessa. Varsi-projektissa keskityttiin toimimaan vanhempainyhdistysten kanssa kun taas Kotimentori-hankkeessa toimitaan yksittäisten perheiden kanssa.

2.2.2 Hippy-ohjelma

Hippy tulee sanoista Home Interaction Program for Parents and Youngsters. Hippy-ohjelmaa on toteutettu Turkissa, Yhdysvalloissa, Chilessä, Alankomaissa, Meksikossa, Etelä-Afrikassa, Saksassa, Uudessa-Seelannissa, Kanadassa, Australiassa, El Salvadorissa, Itävallassa, Italiassa, Argentiinassa ja Sveitsissä. Maailmanlaajuisesti Hippyä toteutetaan tänä päivänä jo noin 22000 perheessä. Tämä luku pitää sisällään erilaisia alkuperäiskansoja, siirtotyöläisiä ja maahanmuuttajayhteisöjä. Hippy kielinä on käytetty englantia, espanjaa, ranskaa, saksaa, turkkia, hollantia, arabiaa, kiinaa, venäjää, papamentua, hepreaa, amharaa ja maoria. (Hippy International n.d.)

Hippy-ohjelman perusajatus nousee arvoista ja periaatteista, jonka mukaan kaikki lapset haluavat oppia ja oppivatkin kun saavat siihen oikeanlaiset olosuhteet. Ohjelman periaatteisiin kuuluu ajatus siitä, että vanhemmat haluavat lapsilleen parasta ja ovat tärkeässä roolissa lastensa ensimmäisinä ”opettajina”. Nähdään, että vanhemmat voivat oppia opettamaan lapsilleen tärkeitä kouluvalmiuteen liittyviä taitoa kun heillä on vaan riittävä tieto ja ymmärrys lapsen kasvusta ja kehityksestä. Vanhemmat pystyvät myös tukemaan ja opettamaan toinen toisiaan. Kun vanhemmat aktivoituvat jo varhaisessa vaiheessa lapsen oppimisen tukemisessa, tuottaa se tulosta koko koulu-uran aikana. (Hippy International n.d.)

Hippy pohjautuu ajatukseen siitä, että kaikista vaikuttavin opetus ja oppi lapselle tulevat vanhemmilta. Tällä on nähty olevan lapselle hyvä vaikutus mm. koulunaloituksessa. Hippy-mallissa vanhemmat antavat lapsilleen erilaisia työkaluja, taitoja ja itseluottamusta oppimiseen. HIPPYN tavoitteena on synnyttää lapsessa rakkaus oppimiseen ja antaa perheille yhteisiä positiivisia oppimisen hetkiä ennen koulun alkua. Ohjelmassa pyritään vahvistamaan vanhempien oivallusta heidän omasta tärkeästä roolista lapsen oppimisen tukemisessa. Ohjelman myötä vanhemman ja lapsen välinen vuorovaikutus vahvistuu. Hankkeeseen osallistumisella on positiivinen vaikutus myös perheen sisäiseen yhteyteen. On lisäksi huomattu, että vanhempien sosiaalinen eristäytyminen vähenee ja vanhemmat ottavat aktiivisempaa roolia kouluun sekä koko lähiyhteisöön päin. (Hippy Australia n.d.)

Useimmiten perheet aloittavat Hippyn neljän vuoden iässä ja jatkavat sitä ensimmäisen kouluvuoden loppuun saakka. Näin lapsen kouluun siirtyminen tapahtuu jouhevasti ja vanhempien tukemana. Ohjelma on vapaaehtoinen ja ilmainen perheille. Perheitä tu-

kevat ohjelmassa kotitutorit, jotka vierailevat säännöllisesti perheiden luona. Perheillä on lisäksi mahdollisuus osallistua ryhmätapaamisiin. (Hippy Usa n.d.). Perheet saavat viikoittaisia toimintapaketteja ja satukirjoja, joita he päivittäin tekevät yhdessä lasten kanssa. Tärkeätä on yhdessä lukeminen ja sitä kautta synnytetty rakkaus lukutaitoa kohtaan. Satukirjojen avulla vahvistetaan lukutaitoa, kielen kehitystä, loogista ajattelua ja ongelmanratkaisutaitoja. Lisäksi perheet saavat tarvittavat tarvikkeet kuten mm. saksit, värikynät, geometriset muodot. Oppiminen pyritään pitämään hauskana ja päivittäiset toimintatuokioiden ovat monipuolisia sekä vaihtelevia. Toimintaan kuuluu lukemista, kirjoittamista, piirtämistä, laulamista, pelejä, palapelejä, ruoanlaittoa ja leivontaa. Eri jäsenmaissa materiaalit voivat vaihdella kulttuurista johtuen ja niitä on jatkokehitelty eteenpäin. (Hippy International n.d.)

2.2.3 Fhille

Folkhälsan on toteuttanut Hippy-ohjelman pohjalta Fhille-hanketta, jonka tavoitteena on tuottaa lapsille ja vanhemmille mukavia oppimisen hetkiä esiopetusvuoden aikana. Fhille-ohjelmaa on toteutettu Pohjois-Pohjanmaalla, Kokkolan Kruunupyysissä, Luodos- sa, Pedersöressä Pietarsaareissa ja Uusikaarlepyysissä.

Fhille on ohjelma, joka tarjoaa vanhemmille mahdollisuuden valmistaa lasta koulun aloitukseen. Ohjelman aikana lapsi oppii arvokkaita taitoja omilta vanhemmiltaan ja tätä kautta itsetunto ja tuntemus itsestä oppijana vahvistuvat. Ohjelma pitää sisällään erilaista oppimisen tukemiseen kohdistuvaa materiaalia sekä ikään sopivia kirjoja ja pelejä. Tavoitteena on vahvistaa lasten ja vanhempien välistä vuorovaikutusta ja tuottaa yhdessäolon kautta hyviä yhteisiä kokemuksia. Fhille-ohjelman kautta lapsi oppii tunnistamaan ja hallitsemaan tunteita sekä vahvistamaan omaa äidinkieltään. Itsetuntemus kasvaa ja hieno- sekä karkeamotoriset taidot parantuvat. Ohjelma kestää 30 viikkoa alkaen esiopetusvuoden syyskuun puolivälistä ja kestäen toukokuun loppuun saakka. Ohjelma on ilmainen perheille. Hankkeessa on koulutettu joka kuntaan 2–3 Fhille opasta, joiden tehtävänä on ollut ohjata ja tukea vanhempia heidän projektissaan. Oppaan lisäksi perheet saavat tukea muilta hankkeen perheiltä säännöllisten tapaamisten myötä. (Folkhälsan 2014.)

Fhille-hankkeessa ja Kotimentori-hankkeessa on vahvasti samoja piirteitä. Se ero hankkeilla on, että Kotimentori-hanke kohdistuu monikulttuurisiin perheisiin mitä Fhille ei aikaisemmin ole tehnyt. Fhille on luonut perheille lasten kanssa käytettävää oppimis-

ta tukevaa materiaalia mitä myös Kotimentori-hankkeessa on tehty. Kotimentori-hankkeessa on lisäksi suunniteltu materiaalia vanhemmille vanhemmuuden tukemiseksi. Tätä materiaalia mentori käy läpi vanhemman kanssa yhteisillä tapaamisilla.

3 Vanhempi lapsen oppimisen tukijana

Varhaiskasvatustalaki 2 a § (8.5.2015/580) edellyttää, että toimimme yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tuemme lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä. Kasvatuskumppanuusajatuksen mukaan vanhemmat ovat lapsensa asiantuntijoita ja varhaiskasvatuksen työntekijät ovat kasvun ja kehityksen asiantuntijoita. Kun nämä kaksi asiantuntijuutta yhdistetään, tuottaa se lapselle parasta mahdollista kasvatusta ja hoitoa. (Kaskela – Kekkonen 2006: 5–20.)

Kasvatus yhdistää kotia ja päiväkotia, sekä myöhemmin myös koulua. Tämän päivän lapsuus sijoittuu perheeseen, päiväkotiin ja kouluun sillä lapset viettävät suuren osa päivästä näissä instituutioissa. Perhe ja vanhemmuus ovat olleet jo pidemmän aikaa murroksen alla. Useimmiten vanhemmat ottavat kasvatustavasta vahvasti itselleen ja näkevät päiväkodin sekä koulun kumppaneina heidän rinnallaan. On puhuttu kuitenkin myös perheen ja vanhempien vastuun rapautumisesta perheen kasvatustavatehtävien siirtyessä osittain yhteiskunnalle. Myös käsitys vanhemmuudesta on muuttunut. Vanhemmat sukupolvet eivät pohtineet eivätkä nähneet kasvatusta erillisenä tavoitteellisenä toimintana. Lapsen kehitys koettiin tuolloin luonnolliseksi kehitystapahtumaksi, johon vanhemmat eivät voineet tai saaneet vaikuttaa tavoitteellisilla kasvatustavatehtävillä. Tänä päivänä vanhemmuus liitetään lapsen kehityksen tukemiseen ja sitä kautta tavoitteelliseen toimintaan. Vanhemmat pyrkivät tasavertaisesti neuvottelemaan lasten kanssa, herkistyvät lasten tarpeille ja kehitysmahdollisuuksille. Kasvatustavatehtävissä nähdään tärkeänä yhdessäolo. Vuorovaikutukseen ja tasavertaisuuteen perustuva kasvatustavatehtävyt on erityisesti koulutetun keskiluokan kasvatustavatehtävyt. Tämä ajattelumalli kasvatustavatehtävistä saattaa aiheuttaa joissakin vanhemmissa epävarmuutta, syyllisyyttä ja pelkoa siitä, ettei lapsen tarpeisiin ja toiveisiin osata tai pystytä kiinnittämään tarpeeksi huomiota. (Metso 2004: 3–23.)

Monikulttuuristen perheiden arvostus kasvatustavatehtävistä ja koulutustavatehtävistä kohtaan vaihtelee. Joskus perheiden on vaikea ymmärtää suomalaista laadukasta varhaiskasvatustavatehtävistä ja Suo-

men korkeaa koulutustasoa. Käsitys lapsuudesta ja lapsen asemasta myös vaihtelee kulttuureittain. Joillain perheillä arvostus oppimista ja koulutusta kohtaan voi olla liiankin suurta. Lapselle kasataan liikaa paineita, hän on ikään kuin perheen lähettiläs uudessa maassa ja hänen on pakko pärjätä. (Ekebom – Helin – Tulusto 2000: 128.)

Lapsi tarvitsee rinnalleen hänen tarpeisiinsa vastaavan aikuisen. Lapsi hyötyy monin tavoin siitä, että hänen vanhempansa ovat ymmärtäväisiä ja rakastavia pitäen kuitenkin kiinni periaatteistaan ja ovat tarvittaessa myös vaativia. Parhaimmillaan vanhempi on lämmin ja saatavilla mutta myös auktoriteetti, joka ansaitsee lapsen kunnioituksen. Vanhemmilla tulisi olla riittävästi tietoa siitä mitä lapsi tarvitsee eri kehityskausina. Perheen sisäiset kiintymyssuhteet muodostavat lapsen emotionaalisen, moraalisen ja sosiaalisen kehityksen perustan ja tarjoavat parhaat kasvuedellytykset pienelle lapselle. (Kalliala 2008: 16–17, 272.) Onkin merkittävää, että Kotimentori-hankeessa vaikutusta haetaan juuri vanhemman ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen ja siihen kuinka vanhempi voimaantuu roolistaan lapsen oppimisen tukijana.

Ihmisen voimaantuminen on aina henkilökohtainen ja sosiaalinen prosessi. Se on ihmisestä itsestään lähtevä prosessi eikä voimaa voi antaa toiselle. Vaikka voimaantuminen lähtee omasta itsestään, vaikuttaa siihen toiset ihmiset, olosuhteet ja sosiaaliset rakenteet. Luontevimmin voimaantuminen tapahtuu tilanteessa, jossa kokee ilmapiirin turvalliseksi, itsensä hyväksytyksi ja asemansa tasa-arvoiseksi. Voimaantumisteoriassa ihminen nähdään aktiivisena, luovana ja vapaana toimijana, joka asettaa itselleen päämääriä omassa elämässään. Yhteisön sosiaaliset rakenteet, olosuhteet ja toiset yksilöt saattavat vaikuttaa erilaisten vähemmistöjen, esimerkiksi maahanmuuttajien, hyvinvointiin ja kykyyn tuntea itsensä arvokkaaksi. Ihmisellä on syvä luontainen tarve tuntea itsensä arvokkaaksi, joten pienelläkin tämän tunteen lisäämisellä, saattaa olla vahva ja uudistava vaikutus yksilöön. (Siitonen 1999: 117–119, 158–165.)

Voimaantumisella on suora vaikutus ihmisen sitoutumiseen ja hyvinvointiin. Voimaantumattoman ihmisen sitoutuminen on pintapuolista eikä hän koe voivansa asettaa päämääriä. Hyvinvoinnin kokemus on subjektiivinen ja monimerkityksellinen. Jokaisella ihmisellä on oma käsitys siitä milloin hän voi hyvin. Sekä voimaantuminen että käsitys hyvinvoinnista on ihmisestä itsestään lähtevä prosessi. Voimaantumisessa erityisesti vapaus, itsemäärääminen, turvallisuus, hyväksyntä, toimintavapaus, itseluottamus ja toiveikkuus ovat merkityksellisiä myös hyvinvoinnin kokemisessa. (Siitonen 1999: 117–119, 158–165.)

Ihminen voi kokea itsensä voimaantuneeksi toisessa kontekstissa ja toisessa voimaantumattomaksi. Voimaantuneisuus ei ole pysyvä olotila. Elämäntilanteet muuttuvat koko ajan ja ihminen muuttuu fyysisesti sekä psyykkisesti. Ihminen voi väsyä ja toimintakyky heikentyä. Ihminen voi menettää voimavaransa ja itsetunto romahtaa. Lisäksi yhteisö ja sen suhtautumistavat voivat muuttua ja näin voi syntyä itsensä sekä ympäristön välille ristiriitoja. Elämänhallinnan säilymisen takia ihmisen tulee pystyä tarvittaessa muuttamaan käsityksiä omasta itsestään. Tämä on hidas prosessi mutta mahdollinen turvallisessa ympäristössä. Kaikissa yhteisöissä tulisi jatkuvasti kiinnittää huomiota ihmisestä itsestään lähtevän voimaantumisen mahdollistamiseen. (Siitonen 1999: 117–119, 158–165.)

4 Kotouttaminen

Kotimentori-hankkeen vanhemmat, joiden vanhemmuutta ja roolia lapsen oppimisen tukijana lähdetään vahvistamaan, saattavat olla juuri Suomeen muuttaneita ja siten heidän kotoutumisprosessinsa on kesken. Onnistunut Kotimentori-hanke vahvistaa kotoutumisprosessia, tukee vanhemman hyvinvointia ja oman paikan sekä roolin löytämistä. Vieraaseen maahan ja kulttuuriin muuttaminen on suuri muutos ja pitää sisälleen riskin hyvinvoinnin säilymisestä. Vieraskieli ja yhteisö voi olla niin suuri muutos, että ihminen ainakin hetkellisesti kokee elämänhallinnan ja itsetunnon horjumisen. Voimaantumisen löytäminen tässä elämäntilanteessa voi olla haasteellista ja onkin merkittävää kuinka yhteiskunta pystyy tässä tukemaan hyvän kotouttamisen kautta.

Kotoutuminen edellyttää sopeutumista sekä maahanmuuttajilta itseltään että valtaväestöltä. Kotouttamislaisissa (493/1999) säädetään maahanmuuttajien kotoutumista edistävistä toimenpiteistä. Lain mukaan tavoitteena on, että maahanmuuttajat voivat osallistua taloudelliseen, sosiaaliseen ja poliittiseen elämään yhteiskunnan täysivaltaisina jäseninä oikeuksineen ja velvollisuuksineen. Kuntien tulee laatia kotouttamisohjelma yhteistyössä työvoima- ja elinkeinokeskuksen, työvoimatoimiston, kansaneläkelaitoksen ja muiden viranomaisten kanssa. Ohjelma sisältää kuntatasoisen suunnitelman tavoitteista, toimenpiteistä, voimavaroista ja yhteistyöstä maahanmuuttajien kotouttamisessa. Lain mukaan kotouttamisohjelman tavoitteet ovat

- saada perustiedot suomalaisen yhteiskunnan toiminnasta

- omaksua kielitaito, jonka avulla pystyy työllistymään
- luku- ja kirjoitustaito
- mahdollisuus saada kosketus maan asukkaisiin ja yhteiskuntaelämään
- osallistua tasavertaisena yhteiskunnan taloudelliseen, poliittiseen ja sosiaaliseen elämään
- etnisen syrjimättömyyden ja tasa-arvon edistäminen

Lain mukaan jokaisella työttömällä tai toimeentulotukeen oikeuttavalla maahanmuuttajalla on oikeus yksilölliseen kotoutumissuunnitelmaan ja velvollisuus osallistua siinä mainittaviin toimenpiteisiin. Suunnitelma tehdään yhdessä maahanmuuttajan, kunnan ja työvoimatoimiston edustajan kanssa. (Työministeriö 2005: 4–5.)

Maahanmuuton syitä löytyy monia - töiden perässä muutto, opiskelu, turvapaikan hakeminen, rakkaus. Maahanmuuton syy voi olla positiivinen tai negatiivinen, se voi perustua vapaaehtoisuuteen tai pakottavaan syyhyn. Yhteinen tekijä maahanmuutossa on se, että se rasittaa ja tuottaa stressiä. Eniten stressiä aiheuttaa eläminen vieraassa kulttuurissa. Arvot, toimintamallit ja tavat saattavat olla hyvinkin erilaisia sekä myös vuorovaikutustilanteet muuttuvat oleellisesti kielen takia. Maahanmuuton jälkeiset kotoutumisen vuodet ovat haastavaa aikaa maahanmuuttajalle. Kotoutuminen on prosessi, jossa etsitään tasapainoa kahden kulttuurin - vanhan ja uuden - välillä. Kotoutumisprosessissa tutustutaan uusiin asioihin ja toimintatapoihin ja jätetään vanhoja, tuttuja tapoja. (Schubert 2013: 63–64.)

Maahanmuuttajat käyvät läpi kotoutumisen ajankulun mukaan erilaisia vaiheita. Tunnetasolla vaiheita ovat kuherruskuukausi, turhautuminen, taantumisen, toipuminen, ja uudelleen orientoituminen. Jokainen maahanmuuttaja käy vaiheita läpi yksilöllisesti ja vaiheiden pituus sekä järjestys vaihtelevat. Perheen sisällä voi olla myös eroja kotoutumisen vaiheissa. (Novitsky – Alitolppa – Niitamo 2014: 8.) Varsinkin alkuvaiheessa maahanmuuttajan toive sopeutua uuteen kotimaahan on suuri. Tämä vaihe voi kestää useamman vuoden. Uuden kotimaan tavat, kieli ja toimintamallit kiinnostavat tässä

vaiheessa eniten. Sosiaaliset suhteet, ystävien löytäminen valtaväestön edustajista vaikuttaa kotoutumiseen positiivisesti. (Schubert 2013: 64–65.)

Akkulturaatioksi kutsutaan sitä muutosprosessia, joka alkaa yksilöiden ja ryhmien välillä kun eri kulttuurin jäsenet ovat kontaktissa toisiinsa. Akkulturaatioissa kumpikin osapuoli muuttuu. Akkulturaatioasenne kuvaa yksilön asennetta kahden kulttuurin kanssa elämiseen. Tässä on nähtävissä kaksi toisistaan eroteltavaa ajatusta: se, kuinka paljon yksilö haluaa pitää kiinni omasta kulttuuristaan ja identiteetistään ja se kuinka hän haluaa olla aktiivisesti kontaktissa valtaväestön kanssa. On nähtävissä neljää eri toimintatapaa miten yksilö kotoutuu ja sopeutuu uuteen ympäristöön. Assimilaatioissa yksilön ensisijainen tavoite on sulautua valtaväestöön eikä omalla kulttuuri-identiteetillä ei ole hänelle merkitystä. Vastakohtana tälle on separaatio. Siinä yksilö elää erillään valtaväestöstä ja pitää kiinni omasta kulttuuritaustastaan. Integraatioissa yksilö kykenee yhdistämään molempia: hän haluaa säilyttää jotain omasta taustastaan ja kulttuuristaan ja samalla tulee osaksi valtakulttuuria. Marginalisaatioissa yksilö syrjäytyy. Hän ei halua säilyttää omaa kulttuuriaan mutta ei myöskään kiinnity uuteen kulttuuriin. Riskinä on yksilön identiteetin katoaminen ja vetäytyminen. Maahanmuuttaja ei käytä vain yhtä akkulturaation toimintatapaa vaan toimintatapa voi vaihdella elämäntilanteiden mukaan. On todettu, että oman kulttuurin säilyttämisen merkitys vaihtelee maahanmuuttajille. Osalle se on tärkeämpää kuin toisille. (Schubert 2013: 65–66.)

Monikulttuurisella ohjauksella voidaan merkittävästi edistää kotoutumista. Monikulttuurinen ohjaus tarkoittaa ammatillista kohtaamista ohjaajan ja ohjattavan välillä. Kohtauksissa molemmat tulevat eri kulttuureista, edustavat eri etnisiä tyhmiä ja heillä on eri äidinkieli. Monikulttuurisessa ohjauksessa ja neuvonnassa pyritään nimenomaan ottamaan huomioon kulttuurieroista nousevat haasteet ja jännitteet. Ohjauksessa ihminen nähdään oman etnisen ryhmänsä edustajana. Monikulttuurisessa ohjauksessa ymmärretään, kuinka kulttuuri kokonaisvaltaisesti vaikuttaa ihmisiin ja heidän tapaansa hahmottaa ja ymmärtää maailmaa. Ilman, että ymmärrämme kulttuuria, josta yksilö tulee, emme pysty ymmärtämään häntä syvällisesti. Kulttuuri, jossa olemme kasvaneet ja kehittyneet, vaikuttaa niin suuresti meidän tapamme ajatella ja olla. Monikulttuurista ohjausta tekevän ammattilaisen tulee oppia tuntemaan ja ymmärtämään ohjattavien kulttuuritaustaa mutta sen lisäksi myös omaa kulttuuritaustansa. Jotta ihminen pystyy syvällisesti ymmärtämään muista kulttuuriympäristöstä tulevia, tulee hänen ensin tiedostaa oman kulttuuriympäristön vaikutus itseensä. Monikulttuurisessa ohjauksessa onkin syklisesti kyse matkasta omaan itseensä ja omaan kulttuuriin ja sieltä takaisin

toisten luo sekä taas omaan itseensä. Monikulttuurisen tietoisuuden syventäminen on ehtona aidolle erilaisuuden ymmärtämiselle ja arvostamiselle. (Puukari – Korhonen 2013: 32–36.)

Kotouttamisen yhtenä menetelmänä on käytetty mentorointia. Väestöliitossa on toteutettu muun muassa Womento-niminen hanke, jonka tavoitteena oli työuramentoroinnilla tarjota työllistymistä tukevaa kotouttavaa toimintaa ammattitaitoisille, koulutetuille maahanmuuttajille. Toiminta käynnistyi vuonna 2011 Väestöliitossa Sitran rahoituksella ja pilottivaiheen jälkeen sitä on toteutettu Raha-automaattiyhdistyksen ja Suomen kulttuurirahaston tuella vuosina 2012–2014. (Ahlfors – Saarela – Vanhanen – Wetzler – Karlsson n.d.: 6.) Hankkeessa tuettiin maahan muuttaneiden naisten hyvinvointia ja kotoutumisprosessia tavoitteellisella sekä vapaamuotoisella kanssakäymisellä. Prosessissa aktorin ammatillinen identiteetti ja itsetunto vahvistuivat toista arvostavassa vuorovaikutuksessa. Samalla myös sosiaaliset ja ammatilliset verkostot rakentuivat ja vahvistuivat sekä tietämys suomalaisesta työelämästä kehittyi. Myös mentorit saivat prosessista paljon. He saivat omakohtaista kokemusta kulttuurienvälisestä vuorovaikutuksesta ja kotoutumisprosessista Suomessa. He saivat myös mahdollisuuden oppia uutta omasta työstään ja kuulla esimerkiksi ammattitaitovaatimuksista eri maissa. Lisäksi mentorit tekivät tärkeitä asennetyötä kertoessaan maahanmuuttajien kotoutumisesta mentoroinnin avulla omilla työpaikoillaan. (Ahlfors ym. 2013: 177–179.)

4.1 Espoon kaupungin monikulttuurisuusohjelma 2014–2017

Kotoutumisen edistämisestä on säädetty Suomessa laki, joka velvoittaa kuntia kotoutumisen kehittämisessä, suunnittelussa ja seurannassa. Kuntien on laadittava kotouttamisohjelma, joka hyväksytään oman kunnan valtuustossa. Espoossa tätä kotouttamisohjelmaa kutsutaan monikulttuurisuusohjelmaksi. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtoryhmä seuraa monikulttuurisuusohjelman toteutumista.

Espoon kaupungin strategia vuoteen 2017 asti on jalkautettu Espoo-tarinaksi. Espoo-tarinasta löytyvän vision mukaan Espoo on verkostomainen viiden kaupunkikeskuksen vastuullinen ja inhimillinen edelläkävijäkaupunki, jossa kaikkien on hyvä asua, oppia, tehdä työtä ja yrittää ja jossa espoolainen voi aidosti vaikuttaa. (Espoo-tarina n.d.). Yhdenvertaisuus kuuluu vahvasti Espoon arvoihin ja monikulttuurisuusohjelman tarkoituksena onkin varmistaa maahanmuuttajataustaisten kaupunkilaisten yhdenvertaisuusvisiossa asetettujen tavoitteiden suuntaan. Rasismia ei suvaita kaikkien kaupunkilais-

ten Espoossa. Espoo-tarinaa kirjattujen päämäärien mukaan espoolaiset ovat aktiivisia ja omatoimisia itsestään, läheisistään ja lähiympäristöstään huolehtijoita. Kukaan ei jää vaille apua mikäli omat voimat eivät riitä. Nämä päämäärät kuvaavat myös hyvin monikulttuurisuusohjelman lähtökohtia. Ohjelman linjauksia toteuttamalla tuetaan maahanmuuttajien kotoutumista. Maahanmuuttajien oma aktiivinen mukanaolo on nostettu yhdeksi tärkeäksi kotoutumisen onnistumisen mahdollistajaksi. (Monikulttuurisuusohjelma 2014: 3.)

Monikulttuurisuusohjelman lähtökohtana on toteutunut väestörakenteen muutos ja enustettu väestönkehitys. Vuoden 2013 alussa muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvia espoolaisia oli 11,3 % espoolaisista. Vuosituhannen alussa prosentti oli vielä 4 %. Väestöennusteen mukaan vuonna 2030 Espoossa asuu lähes 21 % vieraskielisiä kaupunkilaisia. (Monikulttuurisuusohjelma 2014: 4.)

Espoo-tarinan poikkihallinnolliset kehitysohjelmat ovat:

- Osallistuva Espoo
- Nuorten elinvoimaisuus
- Elinvoimaa ikääntyville
- Kestävä kehitys
- Kilpailukyky, innovatiivisuus ja yrittäjyys

Espoon monikulttuurisuusohjelmassa näistä samoista poikkihallinnollisista ohjelmista on tehty maahanmuuttajia ja monikulttuurisuutta koskevia linjauksia. Ohjelman tavoitteena on mm. että ulkomaalaisten äänestysprosentti nousee vuoden 2016 kunnallisvaaleissa 20 prosenttiin. Tavoitteena onkin kasvattaa maahanmuuttajien osallisuutta ja aktiivisuutta. Nuorten elinvoimaisuudessa kiinnitetään erityistä huomiota vieraskielisten, vammaisten ja romaninuorten yhteiskuntaan kiinnittymiseen. Vieraskielisten nuorten riski joutua syrjäytyneeksi on viisinkertainen kantaväestöön verrattuna. Suomen kielen oppiminen on todetusti merkittävä tekijä, jotta nuori pääsee kiinni työ- ja opiskeluelämäänsä. Kestävän kehityksen-kehitysohjelmassa nostetaan esille yksinäisyyden, syrjäytymisen ja sosiaalisten ongelmien haasteet, joita kaupungistuminen ja kasvu tuovat

mukanaan. Nopea väestönkasvu, ikärakenteen vanhentuminen ja lasten sekä vieras-kielisten väestön määrän kasvu tulevat lisäämään kaupungin palvelutarpeita. (Monikulttuurisuusohjelma 2014: 5–6.)

Espoo-tarinassa tavoitteena on tarjota kaikille espoolaisille lapsille ja nuorille hyvät lähtökohdat elämään turvallisissa ja innostavissa päiväkodeissa ja kouluissa. Varhaiskasvatuksessa ja päivähoitossa luodaan pohja sille, että Suomeen muuttaneet lapset ja maahanmuuttajien Suomessa syntyneet lapset saavat yhdenvertaiset lähtökohdat aktiiviselle yhteiskunnan jäsenyydelle. (Espoo-tarina n.d.)

4.2 Monikulttuurinen varhaiskasvatus

Eri kieli- ja kulttuuritaustaisista ihmisistä käytetään monia eri käsitteitä. Puhutaan mm. maahanmuuttajista, monikulttuurisista ihmisistä, pakolaisista, siirtolaisista ja paluumuuttajista. Työministeriön määrittelyn mukaan maahanmuuttaja on yleiskäsite, jota käytetään kuvaamaan kaikkia maahan muuttaneita ihmisiä. Monikulttuurisuudella tarkoitetaan taasen eri kulttuurien tasa-arvoista rinnakkaiseloä. (Bisi – Jauhola – Järvi – Rusama 2007: 26–27.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2005) mukaan osallistuminen varhaiskasvatukseen tukee eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten mahdollisuutta oppia suomea tai ruotsia toisena kielenä luonnollisissa tilanteissa toisten lasten ja kasvattajien kanssa. Perusteet määrittelevät myös sen, että lapsen omaan kulttuuriin, elämäntapoihin ja historiaan perehdytetään, niitä arvostetaan ja ne näkyvät varhaiskasvatuksen arkipäivässä. Kasvattajilta edellytetään hyvää kulttuurista ymmärrystä, jotta monikulttuuristen vanhempien kanssa voidaan keskustella tasavertaisesti ja vastavuoroisesti. Vanhempien kanssa on tärkeä keskustella suomalaisen varhaiskasvatuksen tavoitteista ja periaatteista. Maahanmuuttajalasten kohdalla kieli on nostettu tärkeään asemaan. Vanhemmille kerrotaan oman äidinkielen kehittämisen merkityksestä sekä keinoista ja luodaan näin pohjaa toiminnalliselle kaksikielisyydelle. Nähdään, että kielitaito luo pohjan lapsen ja nuoren pärjäämiselle opiskeluissa ja työelämässä. Varhaiskasvatuksessa lasta rohkaistaan käyttämään omaa äidinkieltään. Vanhempien ja lapsen äidinkielen kasvuympäristön tietoa ja osaamista hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oman äidinkielen tukemisessa myös varhaiskasvatuksessa. Lapsen kielen ja kulttuurin tukemisesta sovitaan vanhempien kanssa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa tehtäessä. (Stakes 2005: 39–40.)

Espoon varhaiskasvatussuunnitelman (2013) mukaan monikulttuurisuuskasvatuksen tavoitteena on tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden sekä kulttuurienvälisen ymmärryksen ja kieli- ja kulttuuritietoisuuden lisääminen. Monikulttuurisuuskasvatus ei kuulu vain etnisille ja vähemmistöille vaan kaikilla lapsilla on oikeus monikulttuurisuuskasvatukseen. Onkin tärkeää, että juuri valtakulttuurista tulevat lapset ja kasvattajat saavat kokemusta ja tietoa moninaisuuden kohtaamiseen. Hyvin toteutettu monikulttuurisuuskasvatus edistää kaikkien lasten valmiuksia toimia monimuotoistuvassa maailmassa sekä auttaa eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten kotoutumista. Monikulttuurisuuskasvatuksen avulla voidaan käsitellä mm. suvaitsevaisuutta, yhdenvertaisuutta ja erilaisuutta. Lapset hahmottavat erilaisuutta jo varhain. He tekevät luokitteluja varhaisessa vaiheessa ja tulevat tietoisiksi esimerkiksi erilaisista ihonväreistä. Lapsille tuleekin antaa mahdollisuus kysellä ja keskustella monimuotoisuudesta kasvattajien kanssa.

Monikulttuurisuus tulee näkyä valtakunnan ja kunnan opetussuunnitelmatasolla. Monikulttuurisuuskasvatuksen tulee läpäistä varhaiskasvatuksen opetusta ja toimintaa. Varhaiskasvattajan tulee eheyttää varhaiskasvatuksen sisältöorientaatioita ja ottaa niissä huomioon kulttuurisia näkökulmia. Tiedon rakentaminen on yksi tärkeä osa monikulttuurista opettamista. Kasvattaja auttaa lapsia ymmärtämään, miten tieto rakentuu eri kulttuurisista lähtökohdista käsin. Monikulttuurisessa kasvatuksessa pyritään vähentämään ennakkoluuloja erilaisia ihmisiä kohtaan. Jo neljävuotiaat lapset ovat tietoisia etnisistä eroista ja kasvattajan tuleekin tiedostaa tapoja, joilla vaikuttaa lasten asenteisiin positiivisesti. Oppimateriaalien ja toimintavälineistöjen valinnoilla on vaikutusta. Lapselle on tärkeää, että lapsiryhmästä löytyy omaan kulttuuriin liittyviä esineitä ja tekstiilejä. Tänä päivänä vielä monet käytössä olevat toimintatavat ja menetelmät ovat yksikulttuurisia. On tärkeätä, että jokaiselle lapselle mahdollistetaan tasavertainen osallistuminen ja onnistuminen. Tämä voidaan mahdollistaa toimintakulttuuria ja sosiaalisia rakenteita muuttamalla esimerkiksi tekemällä muutoksia oppimisympäristöön. (Espoon varhaiskasvatussuunnitelma 2013.)

Eri kulttuurien juhlaperinteet on myös otettava huomioon toiminnassa ja monikulttuurisuuskasvatuksen avulla lapset kokevat, että heidän kulttuuriaan arvostetaan. Yksi monikulttuurisuuskasvatuksen tärkeä periaate on oikeudenmukaisuus. Kaikkia lapsia tulee kohdella ja arvioida oikeudenmukaisesti ja käytettävissä olevat arviointimenetelmät tulee sopia myös eri kieli- ja kulttuuritaustaisille lapsille. Monet menetelmät ovat

vielä kulttuurisidonnaisia ja vaativat lapselta hyvää suomen kielen taitoa. (Halme – Vataja 2011: 43–47.)

4.3 Pisa-tutkimustulokset maahanmuuttajalasten osalta

Ensimmäinen Pisa-tutkimus tehtiin vuonna 2000 ja nyt tämä 15-vuotiaiden nuorten lukutaitoa sekä matematiikan ja luonnontieteiden osaamista arvioiva tutkimus on tehty viisi kertaa. Tutkimus tehdään kaikkiaan 65 eri maassa tai talousalueella. Suomella on tunnetusti ollut hyvä maine korkeatasoisena koulutusmaana mutta viimeisin Pisa-tutkimus vuonna 2012 teki kovan kolauksen tälle maineelle. Tutkimustulosten mukaan oppilaiden keskimääräinen osaaminen Suomessa on heikentynyt. Suomalaisessa koulumaailmassa on tapahtunut viime vuosina suuria muutoksia ennen kaikkea sen takia, että muuta kuin suomea ja ruotsia puhuvien oppilaiden määrä on lisääntynyt paljon. Uudet tutkimustulokset antoivat pohdinnan aihetta siihen, kuinka koulu onnistuu tukemaan maahanmuuttajataustaisten nuorten oppimista. (Harju-Luukkainen – Nissinen – Sulkunen – Suni – Vettenranta 2014: 7–13.)

Pisa 2012-tutkimuksessa otettiin ensimmäistä kertaa tarkempi otos maahanmuuttajataustaisista nuorista. Maahanmuuttajataustaiset nuoret luokitellaan tutkimuksessa kahteen eri luokkaan: ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajanuoret ja toisen sukupolven maahanmuuttajanuoret. Ensimmäisen sukupolven nuoret ovat niitä, joiden vanhemmat sekä he itse ovat syntyneet muualla kuin Suomessa. Toisen sukupolven nuorten vanhemmat ovat syntyneet muualla mutta nuoret itse ovat syntyneet Suomessa. Pisa 2012-tutkimuksessa ensimmäisen sukupolven nuoria oli 691 ja toisen sukupolven nuoria 603. Kaikkiaan Pisa 2012 aineistossa oli 8829 oppilasta 311 eri koulusta. Maahanmuuttajien otos oli näin ollen 15 %. (Harju-Luukkainen ym. 2014: 7–15.)

Maahanmuuttajanuorten osaamistaso Suomessa on selvästi muita Euroopan maita heikompi. Erot maahanmuuttajataustaisten oppilaiden ja kantaväestön oppimistuloksissa on suurempia täällä meillä kuin muualla Euroopassa. Yllättäen tutkimustulosten mukaan etenkin toisen sukupolven maahanmuuttajaoppilaat menestyivät vertailussa heikommin kuin syntyperäiset suomalaisoppilaat. Piste-erot olivat suuria matematiikassa mutta vielä suurempia lukutaidossa ja luonnontieteissä. (Välmaa 2015.)

Maahanmuuttajaoppilaiden kielitaidon vahvistaminen nähdään yhtenä tärkeänä tekijänä oppimistulosten parantamiseksi. Vahva oman äidinkielen osaaminen luo pohjan

uuden kielen oppimiselle. Oman äidinkielen osaaminen heijastaa paljon toisen kielen oppimista sekä yleistä koulumenestystä. (Harju-Luukkainen ym. 2014: 17–19.) Kielen syväallinen haltuunotto vie noin 5–7 vuotta, joten on tärkeää, että kielitietoisuuden vahvistaminen näkyy jo varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. On myös huomioitava, että suomen kielen haltuunotto on vaikeaa. Suomen kieli eroaa paljon muista kielistä eikä esimerkiksi englannin osaaminen auta suomen kielen opettelussa. Suomen kielen vaikeuden lisäksi myös vanhempien sosioekonominen asema oli yksi selittävä tekijä Pisa-arvioinnin tuloksissa. Maahanmuuttajataustaisten sosioekonominen asema on usein kantaväestön oppilaihin verrattuna heikompi. Tulokset vaihtelivat sen mukaan mistä maasta maahanmuuttajanuori oli kotoisin. Työperäisen muuton takia Suomeen tulleilla nuorilla oli pääsääntöisesti paremmat tulokset kuin muualta tulevat. Osaaminen oli heikompaa esimerkiksi Somaliasta, Turkista ja entisistä Jugoslavian maista tulleilla. (Heikkilä 2015.)

Vanhemmat ovat tärkeässä asemassa lapsen ja nuoren oman äidinkielen vahvistamisessa ja tukemisessa. Valitettavan usein maahanmuuttajavanhemmat eivät ymmärrä oman äidinkielen merkitystä ja sen yhteyttä suomen kielen oppimiseen. Lapsen oman äidinkielen tukeminen on ensiarvoisen tärkeää jo varhaisista vuosista lähtien.

5 Kansalaistoiminta sosiaalipedagogisesta näkökulmasta

Suomalaisen kotoutumispolitiikan tavoitteena on vahvistaa vuorovaikutusta valtaväestön kanssa niin, että samalla tuetaan maahanmuuttajien omaa kulttuuritaustaa ja identiteettiä. Hyvä kotoutuminen mahdollistaa myös yksilön voimaantumisen. Kotoutumisella tarkoitetaan tilannetta, jossa yksilö osallistuu uuden maan yhteiskunnalliseen toimintaan kunnioittaen samalla omaa kulttuuri-identiteettiään. Keinänen ja Mäkeläinen (2009) ovat nostaneet käsitteet kansalaisyhteiskunta ja aktiivinen kansalainen onnistuneen kotoutumisen edellytykseksi. He pohtivat mikä vaikutus yksilön omalla aktiivisuudella ja toiminnallisuudella on kotoutumista ajatellen. Julkisen sektorin ja työelämänäkökulman rinnalle he ovat nostaneet tärkeäksi asiaksi vapaa-ajalla tapahtuvan kansalaistoiminnan. Nähdäänkin, että kotoutumisesta tulisi vastata julkisen sektorin lisäksi esimerkiksi kansalaisjärjestöt, jotka vahvistaisivat maahanmuuttajien omaa aktiivista kansalaisuutta. Kansalaisuutta ei nähdä kotoutumisen lopputuloksena vaan edellytyksenä kotoutumisprosessin onnistumiselle. Aktiivinen kansalaisuus on tärkeä asia yksilön kotoutumisen onnistumisessa. (Keinänen – Mäkeläinen 2009: 183–187.)

Kotimentori-hanke tukee omalla panostuksellaan hankkeeseen osallistuvien mentorien sekä ennen kaikkea aktoreiden kotouttamista. Hankkeessa sekä mentori että aktori on nähtävissä aktiivisena kansalaisena. Kotimentori-hankkeen onnistumisen yksi ehdoton edellytys on hyvien ja motivoituneiden mentorien löytyminen. Mentorointi tapahtuu puhtaasti vapaaehtoistyönä, joten yksi hankkeen riskeistä on heidän löytäminen ja motivoiminen ilman rahallista palkkiota. Mentorien motivointi ja sitouttaminen hankkeeseen pohjautuvat ajatukseen siitä, että aktiivisena kansalaisena toimiminen tuottaa ihmiselle hyvinvointia, voimaantumista ja vahvistaa oman elämän osallisuutta.

5.1 Kansalaistoiminta

Nykysuomen sanakirjan mukaan kansalaistoiminta on henkilön julkista toimintaa yhteiskunnan yhteisön jäsenenä erilaisissa yhdistyksissä ja kansalaisjärjestöissä. Talouselämän, yritysten ja taloudellisten yhdistysten toiminta ei ole kansalaistoimintaa. Kansalaistoiminta on ihmisten vapaaehtoista toimintaa yhteiseksi hyväksi eikä se johda rahalliseen hyötyyn. Yhdistykset, järjestöt, liikkeet ja puolueet muodostavat niin kutsutun kansalaisyhteiskunnan, joka on erillään kunnasta ja valtiosta sekä yritystoiminnasta. Toiminta perustuu pääasiallisesti vapaaehtoisiihin ihmisiin, jotka omalla työpanoksellaan tai rahallisella panoksellaan tukevat toimintaa. Tavoitteena on edistää itselleen ja lähipiirilleen tärkeitä asioita. (Nettinappi n.d.)

Wikipedian mukaan kansalaistoiminta eli kansalaisaktivismi tarkoittaa kansalaisten julkista toimintaa yhteiskunnassa. Kansalaistoiminnan kehyksenä toimivat usein erilaiset järjestöt, jotka keräävät samalla tavalla ajattelevia ihmisiä yhteen ja organisoivat toimintaa. Aktivismia voi olla erilainen kampanjointi, materiaalin julkaiseminen, seminaarin järjestäminen ja yhteistyö poliitikkojen kanssa.

5.2 Kansalaisuus ja sosiaalipedagogiikka

Sosiaalipedagogiikka on kasvatuksellinen oppiala, joka yhdistää pedagogisen ja sosiaalisen. Sosiaalipedagogiikka nähdään kasvatuksena, joka auttaa ihmistä kasvamaan yhteiskuntaan ja yhteiselämään toisten ihmisten kanssa. Siinä on kysymys ihmisen sosiaalisesta kasvusta ja sosialisatiosta eli kasvusta kansalaisuuteen. Yhteiskunnan vaihtuvat tilanteet tuovat uusia haasteita sosialisatiolle ja kasvulle kansalaisuuteen.

Huono-osaisuutta ei pidetä enää ihmisen kohtalona, vaan yhteiskunnallisena epäkoh-
tana, jota voi suunnitelmallisesti ehkäistä. Sosiaalipedagogiikassa keskitytään sosiaali-
siin ongelmiin, syrjäytymisen muotoihin ja niiden ehkäisyyn. Yhtenä tehtävänä on syr-
jäytyneiden ja epäonnisten ihmisten tukeminen arkipäivässä niin, että he kykenevät
kehittämään omaa ja yhteisön elämää yhä paremmaksi ja inhimillisemmäksi. Sosiaali-
pedagoginen käytäntö tähtää ensisijaisesti sosiaalisen syrjäytymisen pedagogiseen
ehkäisyyn ja lievittämiseen sekä niiden ihmisten yhteiskuntaan integroitumisen edistä-
miseen, joilla on vaikeuksia löytää paikkansa yhteiskunnasta. Sosiaalipedagogiikassa
pohditaan lisäksi ihmisen tarpeita ja niiden tyydyttymistä. (Kurki – Nivala 2006: 11–23.)

Sosiaalipedagogiikassa tarkastellaan yhteiskuntaa erityisesti siltä kannalta, miten se
mahdollistaa yhteiskunnan jäsenten ihmisenä kasvamisen, persoonallisuuden moni-
puolisen kehittymisen, sosiaalisen identiteetin ja yhteiskunnallisen toimintakyvyn raken-
tumisen. Tärkeätä on osallisuus ja osallistuminen, keskeisiin toimintajärjestelmiin ja
yhteisöihin kiinnittyminen sekä riittävä elämänhallinta ja subjektius. Sosiaalipedagogi-
nen työ auttaa ihmisiä itsepuun ja tuottaa siinä tarvittavaa subjektiutta. Ihmisiä aute-
taan näkemään niitä mahdollisuuksia, joita heillä on vaikuttaa omaan elämänsä kulkun-
sa. Subjektiudella ymmärretään ihmisen itsetoteutusta jokapäiväisessä elämässä, itse-
näisyyttä, vastuun ottamista, itsensä kehittämistä ja omaan elämään vaikuttamista. Se
on myös tietoista yhteiskunnan jäsenyyttä, osallisuutta ja yhteiskunnallista osallistumis-
ta. Ilman subjektiutta ihminen ei koe voimaantumista ja tämä vaikuttaa hänen hyvin-
vointiinsa. (Hämäläinen 1999: 60–62.)

Sosiaalipedagogiikkaa kuvaavia termejä ovat yhteisöllisyys, osallistuminen ja osallis-
taminen sekä dialogisuus ihmisten välisissä suhteissa. Yhteisökeskeinen lähtökohta ei
kuitenkaan tarkoita yksilön väheksymistä. Kuulumisella erilaisiin yhteisöihin katsotaan
olevan keskeinen merkitys ihmisen persoonallisuuden kehitykselle ja identiteetin muo-
dostumiselle. (Hämäläinen 1999: 73–78.)

Sosiaalipedagoginen työ kohdistuu sinne, missä ihmisen yhteiskunnallinen subjektius,
sosiaalinen identiteetti, elämänhallinta ja itsensä toteuttaminen ovat puutteellisesti ke-
hittyneitä tai uhattuina. Monikulttuurisessa yhteiskunnassa erilaiset identiteetti- ja integ-
raatio-ongelmat korostuvat. Sosiaalipedagogiikka on kiinnostunut integraatiokysymyk-
siin koko väestön osalta - siihen miten ihmisten on mahdollista elää monenlaisen epä-
vakauden paineessa ja välttää syrjäytymistä. Sosiaalipedagogisen työn ydin on siinä,
että heikoimmassa asemassa oleville ihmisille tarjotaan mahdollisuuksia omaehtoiseen

elämään, yhteenkuuluvuuden kokemiseen ja aktiiviseen itsensä toteuttamiseen. (Hämäläinen 1999: 73–78.)

6 Mentorointi

Monikulttuurinen ihminen etsii vahvasti omaa paikkaansa maahanmuuton jälkeen. Häntä mietityttää mm. kielen oppiminen, työn tai opiskelupaikan saaminen, perheasioiden järjestäminen, parisuhdeasiat. Onkin tärkeää, että maahanmuuttajat löytävät toisensa, vertaisensa. Heidän välillä välittyy tärkeää tietoa ja kokemusta, vinkkejä harrastusmahdollisuuksista, eri palveluista ja toimintamodoista. Vertaistensa joukossa maahanmuuttaja tuntee yhteenkuulumisen tunnetta, osallisuutta, kunnioittavaa suhtautumista toisiinsa ja halua löytää ratkaisuja yhteisiin kysymyksiin. Tämä kaikki auttaa ihmistä katsomaan eteenpäin. Vertaisten joukossa ihminen voi myös rentoutua ja tavata samanlaisia asioita kokeneita ihmisiä. (Kerkkänen 2014: 4–6.)

Mentorointi tulee kaukaisesta Kreikan mytologiasta. Tarinan mukaan ennen sotaan lähtöään pyysi kuuluissa sotapäällikkö Odysseus luotettua ystäväänsä Mentoria toimimaan poikansa ystävänä, neuvojana, opettajana ja kasvattajana. Jumalatar Pallas Athene olikin kätkeytynyt Mentorin hahmoon ja antoi Mentorille jumalallisen viisauden kasvattajana. Historiaa tarkastellessa löytyy mentorointia paljon käsityöläisten ja taiteilijoiden joukossa. Käsityöläisperinteeseen kuuluu vahvasti kisälli-oppipoika asetelma, jossa opitaan ja kehitytään mestarin ohjauksessa. USA:ssa 1970-luvulla mentorointi otettiin yritysten käyttöön, kun tutkimukset osoittivat, että mentoroinnin avulla voidaan nopeuttaa nuorten ja kehityskelpoisten johtajien ura - ja palkkakehitystä sekä lisätä heidän työtyytyväisyyttään. Tämän jälkeen useat yritykset ovat käyttäneet mentorointiohjelmia johtonsa kehittämiseen. Suomessa yritykset ja yhteisöt ovat käyttäneet mentoroinnin tyyppisiä menetelmiä johdon ja asiantuntijoiden kehittämiseen mutta systemaattinen mentorointi on vasta tuloillaan. (Nakari – Porenne – Mansukoski – Huhtala 2007: 6.)

Mentorointi työelämässä on menetelmä, jossa tietoa ja osaamista, myös ns. hiljaista tietoa, siirretään kokeneemmalta kokemattomammalle. Tavoitteena on edistää ja tukea mentoroitavan työuraa ja vahvistaa uran kehitystä. Mentoroinnin avulla mentoroitavalle tarjoutuu mahdollisuus omaksua ja ymmärtää organisaationsa ja toimialansa arvoja, asenteita, normeja ja toimintaperiaatteita - ja tapoja. (Nakari ym. 2007: 6.)

Mentoria voidaan kuvata myös sanoilla opettaja, mestari, valmentaja, sparraaja ja ystävä. Useimmiten mentorilla on vahva osaaminen ja sosiaalinen arvovalta. Sanat viisaus ja auktoriteetti kuvaavat mentoria hyvin. Hän on kokenut ja osaava henkilö, jolla on halu jakaa omaa osaamistaan muille. Mentorilla on kaksi päätehtävää: ammatillinen ja uraan liittyvä kehittämistehtävä sekä tehtävä kasvattajana. Mentori tukee, kannustaa ja valmentaa mentoroitavaa ja sitoutuu siihen, että on hänen käytettävissä. Kasvattajana mentori toimii samaistumisen mallina ja kohteena. Hän antaa hyväksyntää ja vahvistaa mentoroitavan onnistumisen tunteita. Mentoroitavasta käytetään monesti sanoja oppilas, kisälli, oppipoika, valmennettava ja aktori. Hän on useasti nuorempi, vähän kokemusta omaava kehityskelpoinen yksilö. Mentoroitava on itse motivoitunut ja halukas mentori-aktori-suhteeseen ja hänellä on riittävät valmiudet tähän. On todettu, että mentoroitavana ei tarvitse olla ainoastaan nuori henkilö vaan kokenutkin työntekijä voi löytää uuden näkökulman työhönsä mentoroinnin kautta. Mentoroinnista ajatellaan olevan hyötyä molemmille osapuolille, sekä mentorille että mentoroitavalle. (Nakari ym. 2007: 6–8, 14–15; Heikkinen – Tynjälä – Jokinen 2012: 45–47.)

Mentoroinnin on katsottu parhaimmillaan olevan nopeutettu tapa pätevyyden ja osaamisen lisäämiseksi ja syventämiseksi. Se on aina tavoitteellinen ja monivaiheinen prosessi, joka vaatii suunnittelua ja valmistelua. Mentorointi toteutetaan luottamuksellisessa vuorovaikutuksessa, useimmiten parikeskustelussa. (Nakari ym. 2007: 8–9.)

Suomessa on kehitetty opetuslalle uusi elämänmittaisen ammatillisen kehittymisen menetelmä: vertaisryhmämentorointi. Sana tulee englanninkielen sanoista peer group mentoring ja siitä käytetään lyhennettä verme. Vermessä on eroja verrattuna klassiseen mentorointiin. Selkein ero on siinä, että klassinen mentorointi on kahdenkeskistä kun taas verme tapahtuu ryhmässä. Lisäksi erona on se, että klassinen mentorointi pohjautuu hiljaisen tiedon siirtämiseen kun taas verme pohjautuu ajatukseen yhteisen tiedon rakentamisesta, jossa sanatonta tietoa pyritään tuomaan näkyväksi dialogin ja reflektoinnin avulla. Oppimiskäsityksissä on myös eroja. Perinteisessä mentoroinnissa ajatellaan, että tietoa voidaan siirtää ihmiseltä toiselle. Vertaisryhmämentorointi perustuu sen sijaan konstruktivistiseen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan ihminen tulkitsee aina uutta tietoa aikaisempien tietojensa, käsitystensä, kokemustensa ja uskomustensa kautta. Tämän takia sama asiaa saatetaan tulkita ja ymmärtää eri tavoin. Ihminen muodostaa omat käsityksensä ollessaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa. (Heikkinen ym. 2012: 73–79.)

7 Kehittämistehtävä Espoon Suvelassa

Kotimentori-hankkeen tavoitteena on vahvistaa vanhemman roolia lapsen oppimisen tukijana. Hankkeessa pureudutaan nimenomaan esiopetuksen ja ensimmäisen luokan nivelvaiheeseen. Hankkeen suunnittelu- ja toteutus tapahtuu vuosien 2016–2018 aikana.

Kotimentori-hankkeen tavoitteena on:

- Herättää maahanmuuttajavanhempien uteliaisuus ja kiinnostus lastensa esiopetuksesta ja koulun käyntiä kohtaan
- Vahvistaa vanhempien käytännön taitoja lapsensa esiopetuksen ja koulunkäynnin tukemisessa.
- Lisätä vanhempien tietoisuutta esiopetuksen ja perusopetuksen tarkoituksesta sekä sisällöstä.
- Lisätä vanhempien tietoisuutta esiopetuksen, koulun ja oppilashuollon terminologiasta ja niiden käytänteistä

Kehittämistehtäväni Kotimentori-hankkeessa on:

- Aktoreiden valitseminen
- Mentoreiden löytäminen
- Osallistua mentorirakenteen luomiseen
- Osallistua Kotimentori - hankkeessa käytettävän oppimateriaalin rakentamiseen

7.1 Menetelmänä toimintatutkimus

Opinnäytetyöni tutkimusmenetelmänä on toimintatutkimus. Kyseessä on toiminnallinen opinnäytetyö, jossa oma roolini on olla tutkijana sekä kehittämishankkeen yhtenä työntekijänä. Tutkimuksellista materiaalia kerään havaintopäiväkirjojen avulla sekä osallistumalla ohjaustyöryhmiin.

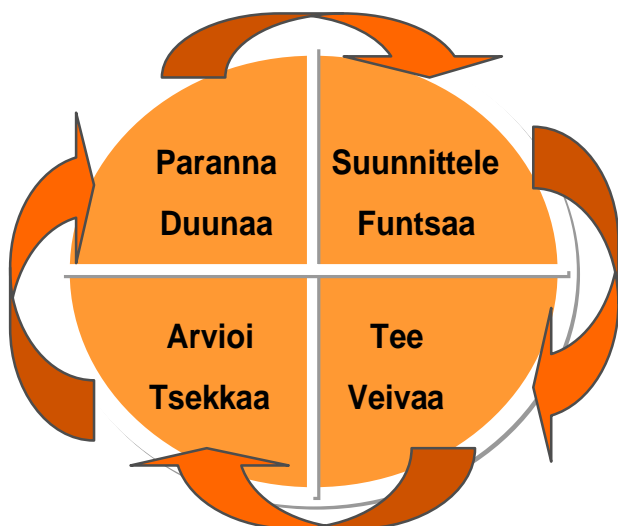
Toimintatutkimuksen tarkoitus on muuttaa todellisuutta tutkimalla sitä ja tutkia todellisuutta muuttamalla sitä. Tutkimuksella tavoitellaan käytännön hyötyä ja käyttökelpoista tietoa. Toimintatutkimus on yleensä ajallisesti rajattu tutkimus- tai kehittämisprojekti, jossa suunnitellaan ja kehitetään uusia toimintatapoja. Toimintatutkimuksessa tutkijan rooli on aktiivinen vaikuttaja ja toimija, ei ulkopuolinen ja neutraali tutkija niin kuin perinteisesti tutkijoista ajatellaan. Tutkijan tehtävänä on ihmisten omien kykyjen ja vaihtoehtoisten tapojen löytäminen sekä heidän voimauttaminen. Tutkijan tehtävänä on muutoksen käynnistäminen ja ihmisten rohkaiseminen muutoksen tekemiseen. Tutkija ei siis tutki kohdettaan ulkopuolelta vaan sitä tarkastellaan sisältä päin. Tästä syystä tutkijan oma välitön kokemus ja omat havainnot ovat osa tutkimusaineistoa muun aineiston lisäksi. Tämän tyyppinen rooli tutkijana vaikuttaa myös hänen kielenkäyttöön. Tutkimusraportti voi siten olla kertova ja narratiivinen eikä tutkija välttämättä etäännytä itseään kirjoittaessaan passiivimuotoon. (Heikkinen – Rovio – Syrjälä 2006: 16–23.)

Toimintatutkimus perustuu interventioon, joka saattaa paljastaa esimerkiksi tiedostamattomia toimintatapoja, vallankäyttöä tai sosiaalisia rakenteita ja perinteitä. Ennen muutoksen tapahtumista, tulee muutoksen kohde sulattaa (unfreezing) eli tarkastella ja pohtia sen muutoksen kohteen olevan asian perusteita. Vasta tämän jälkeen muutosta voi odottaa. Toimintatutkimus yhdistää aina teorian ja käytännön. Se osallistaa yhteisön jäseniä ja he voivat olla mukana tutkimuksen suunnittelussa, aineiston keruussa ja päätelmien tekemisessä. Osallistavuus mahdollistaa myös tutkimushankkeen läpinäkyvyyden ja avoimen dialogin. Toimintatutkimuksessa pyritään toiminnan kehittämiseen reflektiivisen ajattelun avulla. Se auttaa totuttujen toiminta- ja ajattelutapojen perusteiden pohdinnassa. Reflektiivisen ajattelun avulla yksilö tarkastelee omia ajatuksiaan ja kokemuksiaan sekä pyrkii näkemään oman toimintansa ja ajattelunsa uudesta näkökulmasta. Toimintatutkimusta kuvaa hyvin myös sana prosessinomainen ja siinä ymmärrys ja tulkinta lisääntyvät vähitellen. (Heikkinen ym. 2006: 27–38.)

Kotimentori-hanke on osallistavaa toimintatutkimusta. Se korostaa tutkimuskohteena olevien jäsenten osallistumista tutkimukseen. Osallistavan toimintatutkimuksen merkitys on erilainen länsimaissa ja kehittyvissä maissa. Teollistuneissa länsimaissa osallistuvuus perustuu tekniseen tiedonintressiin kun taas kolmannessa maailmassa toimintatutkimus on kansalaistoiminnan tapaista toimintaa, jossa tärkeää on ihmisten voimauttaminen. Kehittämishanke tulee sijoittumaan aikataulullisista syistä hankkeen suunnittelu- tai toteutusvaiheeseen. Normaalisti toimintatutkimuksessa painottuu tutkimuksen jälkeinen reflektointi ja arviointi. (Heikkinen ym. 2006: 39–76.)

Toimintatutkimus eroaa perinteisestä tutkimusprosessista siinä, että lähtökohtana voi olla arkinen ongelma, tilanne tai ilmiö, jota lähdetään kehittämään. Toiminta alkaa monesti reflektoinnista, joka johtaa yhä laajenevaan kysymykseen. Varsinkin uuden toimintatavan luominen vaatii paljon ajatustyötä ja keskustelua hankkeen alkuvaiheessa. Toimintatutkimus etenee syklimäisesti suunnittelusta, toimintaan, josta havainnoinnin kautta arvioidaan ja reflektoidaan. (Heikkinen ym. 2006: 78–79.)

Käytämme Espoon varhaiskasvatuksessa vastaavaa syklimäistä kehittämismenetelmää nimeltä Snadit stepit, joka pohjautuu samaan ajattelumalliin. Snadit stepit arviointimallissa syklisyys menee kuvion esittämällä tavalla:

Kuvio 1. Snadit stepit arviointimenetelmä (Mattila 2014)

Snadit stepit ajattelumalli pohjautuu ajatukseen siitä, että varhaiskasvattajat pyrkivät jatkuvan kehittämisen malliin. Tavoitteena on se, että jatkuvan kehittämisen malli tulisi osaksi arkista työtämme eikä sitä ajateltaisi erillisenä työtehtävänä. Kehittämistyössä lähdetään liikkeelle toiminnan arvioimisesta. Muutoksiin edetään pienin askelin, askel kerrallaan. Pienellä vaivalla ja muutoksella työhön saadaan parannuksia melko nopeasti. Muutoksen näkyminen lisää työhyvinvointia, tuo onnistumisen tunteita ja kokemusta siitä, että omaan työhön pystyy vaikuttamaan.

7.2 Oma roolini kehittämistehtävässä

Kuten monesti toimintatutkimuksissa on, niin minun roolini kehittämishankkeen suunnitteluvaiheessa oli olla aktiivinen vaikuttaja ja toimija. Olin kahdessa eri roolissa sekä tutkijana että päiväkodin johtajan roolissa. Vanhempainliitto oli hankkeen koordinaattori ja vastuussa hankkeesta. Työstin sovittulla tavalla yhdessä heidän kanssaan mentorikennetta ja oppimateriaalia. Lisäksi etsimme yhteistyöllä hankkeen aktorit ja mentorit. Suvelan päiväkotit oli yksi hankkeen päiväkodeista ja vastuullani oli hankkeesta kertominen päiväkodille sekä esiopetusryhmän henkilökunnan motivoiminen ja sitouttaminen hankkeeseen.

Kirjoitin Kotimentori-hankkeesta havainnointipäiväkirjaa säännöllisesti. Jokaisesta tapaamisesta tein muistiinpanot sekä keräsin mahdolliset pöytäkirjat yms. Kirjoittaessani kiinnitin huomiota onnistumisiin ja eteen tulleisiin haasteisiin. Kirjasin ylös myös suunnitteluvaiheen aikana käytyt tunteet ja tunnelmat. Oli myös mielenkiintoista dokumentoida suunnitteluvaiheen ideointia ja seurata kuinka ideoinnista muokkautui vähitellen toteutettava hanke. Hankkeen suunnitteluvaiheen aikana järjestettiin säännöllisiä ohjausryhmätapaamisia. Ohjausryhmässä oli jäsenenä sosiaalialan asiantuntijoita hankkeen ulkopuolelta. He pystyivät ideoimaan ja ohjaamaan suunnitteluvaiheessa hankkeen etenemistä sillä, että olivat riittävän ulkopuolisia sosiaalialan asiantuntijoita. Olin itse myös ohjausryhmän jäsen ja siten vahvasti mukana hankkeen kehittämistyössä.

8 Kotimentori-hankkeen suunnitteluvaihe

Kotimentori-hankkeen suunnitteluvaihe alkoi tammikuussa 2016 ja kesti hankkeen alkamiseen asti elokuuhun 2016. Puolen vuoden suunnitteluvaiheen aikana etsittiin

hankkeen mentorit ja aktorit sekä työstettiin hankkeessa käytettävä oppimateriaali. Lisäksi luotiin kaksivuotisen hankkeen rakenne ja päätettiin kuinka hanketta arvioidaan.

8.1 Aktoreiden löytäminen

Aktoreiden etsiminen lähti käyntiin alkuvuonna 2016 kun Kotimentori-hankkeen kielet valittiin. Kielien valinta tapahtui helmikuun palaverissa yhdessä Vanhempainliiton koordinaattoriparin kanssa. Hankkeen päiväkodeiksi valittiin Suvelan ja Kirstin päiväkodit. Palaverissa oli mukana näiden päiväkotien syksyn 2016 alustavat esiopetuslapsilistat, joita lähdettiin yhdessä tutkimaan. Kotimentori-hankkeen kieliksi valikoitui somalia, viro ja albania sen perusteella, että näitä kieliä puhuvia lapsia oli listoilla eniten. Kielien valinta oli selkeä mutta samalla tehtiin muutamaa mielenkiintoinen ja huolta herättävä huomio hanketta ajatellen.

Haasteena näyttäisi olevan se, että päiväkotiryhmissä on eri kieliä paljon mutta niitä on samalla tosi kirjava määrä. Tämän myötä vahvistuu se tosiasia, että hankkeeseen kuuluvia yksiköitä täytyy olla enemmän kuin yksi. (Palaveri 24.2.2016)

Hankkeen alkuvaiheessa pohdinnassa oli vielä ajatus siitä, että hankkeessa olisi mukana vain yksi päiväkotit. Päädyimme kuitenkin kahteen päiväkotitiiin pohtien samalla riittääkö sekään. Vanhempainliiton koordinaattoripari koki kahden päiväkodin olevan parempi vaihtoehto kuin kolme. Hanketta tullaan työstämään yhdessä päiväkotien henkilökunnan kanssa, joten pienempi määrä taloja helpottaa tätä työtä. Hyvä asia oli myös se, että valitut päiväkodit sijaitsevat lähellä toisiaan.

Viron kielen mukaan ottaminen herätti keskustelua helmikuun palaverissa.

Keskusteltiin siitä pudotetaanko Viro hankkeen vaihtoehtoista pois. Perusteluna tälle oli se, että viron kieli on niin lähellä suomen kieltä ja lisäksi Viron koulujärjestelmä on melko samanlainen kuin Suomessa. Todettiin myös se, että Viro on noussut Pisa-tutkimuksissa selkeästi ylöspäin. Pohdimme sitä hyötyisikö joku muu kieliryhmä enemmän hankkeesta kuin Viro.

Myöhemmin saman palaverin aikana, päätimme kuitenkin, ettei viron kieltä jätetä hankkeesta pois. Suvelan alueen virolaiset perheet ovat pääsääntöisesti sellaisessa sosioekonomisessa asemassa, että hyötyvät hankkeesta. (Palaveri 24.2.2016)

Keskusteluun nousi myös kysymys siitä voiko hankkeeseen osallistua, jos lapsi on tehostetun tai erityisen tuen lapsi. Pohdittiin sitä voivatko lapsen oppimisen vaikeudet olla esteenä hankkeeseen osallistumiselle. Jätimme tämän asian vielä tässä vaiheessa mietintään. Myöhemmin kevään palaverissa päätimme, että myös nämä perheet hyötyvät hankkeesta.

Helmikuun palaverin aikana todettiin myös huoli aktoreiden löytymisestä. Huolta ei vähentänyt se tosiasia, että tietyn kielen omaavia perheitä ei loppujen lopuksi ollut määrällisesti paljon hankkeen päiväkodeissa. Oli otettava kuitenkin huomioon myös se tosiasia, että kaikki perheet eivät halua lähteä hankkeeseen mukaan. Valittujen kielen perheiden vähäinen määrä ja heidän mahdollinen kieltäytyminen hankkeesta saattaisi johtaa siihen, ettei hankkeeseen tulisi riittävästi perheitä mukaan. Tämän huolen siivittämänä pohdimme sitä, onko poissuljettua, että hankkeessa olisi mukana myös viisivuotiaiden perheitä. Tässä vaiheessa hanketta päätimme, ettei tämä ole poissuljettua vaan tarvittaessa otamme myös viisivuotiaiden perheitä mukaan.

Toukokuussa järjestettiin hankkeen ensimmäinen ohjausryhmän palaveri, jossa aktoreiden löytäminen nousi yhdeksi puheenaiheeksi. Hankkeen kielet olivat valittu mutta aktoreita ei oltu vielä lähestytty. Keskustelua aktoreista herätti mm. se, että hankkeen aktoriperheet voivat olla hyvin eri elämäntilanteissa. He ovat mahdollisesti tulleet eri aikaan Suomeen ja ovat siten eri tilanteessa kotoutumisen suhteen. Ymmärrettiin se, että hankkeessa tulee edetä hyvin tilanne- ja perhekohtaisesti. Hyvänä asiana pidettiin sitä, että hankkeen yhtenä toimijana ovat esiopetusryhmän työntekijät, joilla on jo kasvatuskumppanuussuhde perheiden kanssa ja he kohtaavat perheitä päivittäin. Esiopetusryhmän työntekijät ovat siten tärkeässä asemassa hankkeen onnistumisen suhteen.

Ohjausryhmän palaverissa pohdittiin myös sitä kuinka mahdolliset tulevat aktoriperheet saavat tietää hankkeesta.

On tärkeää, että valitut perheet saavat kuulla hankkeesta ensin kasvotusten, jonka yhteydessä heitä pyydetään ensimmäiseen yhteiseen vanhem-

painiltaan. Esiopetusryhmän työntekijät ovat ensikosketuksessa perheiden kanssa ja käyvät tämän ensimmäisen keskustelun. Huolta herättää se voivatko perheet ottaa hankkeen negatiivisesti vastaan. Maahanmuuttajaperhe voi ymmärtää hankkeen väärin ja pelot sekä ennakkoluulot antavat väärän kuvan hankkeesta. On tärkeää millä sanoilla hankkeesta puhutaan perheille. Hanke on etuoikeus. Se on mahdollisuus. (Ohjausryhmän palaveri 19.5.2016)

Sovimme, että ensimmäinen vanhempainilta aktoreiden kanssa tulee olemaan elokuun loppupuolella. Kesäkuun aikana Suvelan ja Kirstin päiväkodeissa tulevaa hanketta mainostettiin ilmoitustaululla ja niille perheille, joille oli mahdollista, asiasta puhuttiin henkilökohtaisesti. Lopuille perheille asiasta puhuttiin elokuussa kun esiopetustoiminta alkoi.

Elokuun, hankkeen ensimmäiseen, vanhempainiltaan kutsuttiin molempien päiväkotien kaikki 5-6-vuotiaat perheet, joiden äidinkieli on somalia, albania ja viro. Kutsuja annettiin kolmelle vironkieliselle, kolmelle somaliankieliselle ja kahdeksalle albaniankieliselle perheelle. Kutsussa vanhempia houkuteltiin paikalle luvaten pientä tarjoilua, lastenhoitomahdollisuutta ja kahta elokuvalippua vanhempainiltaan osallistuvalla perheelle. Vanhempainiltaan tuli paikalle yksi vironkielinen, yksi somaliankielinen ja kolme albaniankielistä perhettä. Oli tiedossa, että kaksi vironkielistä perhettä oli kiinnostunut hankkeesta mutta eivät loman ja sairastumisen takia päässet paikalle.

Tapaamisen alussa koordinaattori kertoi pitävänsä puheessaan taukoja, jotta mentorit voivat kääntää kerrotun vanhempien omille äidinkielille. Tämän yhteydessä tuli ilmi, että kaikkien vanhempien suomen kielen taito oli niin hyvä, ettei käännöstä tarvinnut tehdä. (Vanhempainilta 31.8.2016)

Vanhempainliiton koordinaattoripari esitteli hankkeen toimintaa sekä kertoi mentoreiden ja aktoreiden tapaamisista. Lisäksi he esittelivät oppimateriaalia muutaman pelin kautta ja kertoivat esimerkkejä koulutusmateriaaleista, joita mentorit käyvät aktoreiden kanssa tapaamisilla. Koordinaattoripari korosti hankkeen tärkeyttä kaikille pienten lasten vanhemmille ja nosti esille sen kuinka etuoikeutettuja monikulttuuriset perheet ovat saadessaan mahdollisuuden osallistua hankkeeseen. Esittelyn jälkeen vanhemmat saivat jutella pöytäkunnittain mentorinsa kanssa. Jokaisessa kolmessa pöydässä oli ilmoittautumislaput, joihin halukkaat perheet kirjoittivat nimensä ja yhteystietonsa. Illan

saldona oli, että kaksi albaninkielistä, yksi vironkielinen ja yksi somaliankielinen perhe ilmoitti halukkuutensa hankkeeseen. Yksi albaninkielinen perhe kertoi, ettei halunnut lähteä hankkeeseen mukaan.

Vanhempainillan jälkeen sovimme, että jokainen mentori on yhteydessä niihin perheisiin, jotka olivat osoittaneet kiinnostuksensa hanketta kohtaan mutta eivät olleet paikalla vanhempainillassa. Vaikka kaikki perheet eivät olleet koossa ensimmäisen vanhempainillan jälkeen, oli tunnelma luottavainen ja innostunut. Tämä oli ensimmäinen askel hankkeen alkamisessa ja luotimme siihen, että saamme puuttuvat perheet mukaan hankkeeseen. (Vanhempainilta 31.8.2016)

8.2 Mentoreiden löytäminen ja kouluttaminen

Hankkeen helmikuun palaverissa keskusteltiin myös mentoreiden löytämisestä. Palaverissa valittiin hankkeen kielet ja todettiin, että näille kielille tulisi löytää, toukokuun loppuun mennessä, mentorit. Haussa oli siis yksi somaliankielinen, yksi albaninkielinen ja yksi vironkielinen mentori. Hankkeen alkuvaiheessa mentoreiden löytäminen oli eniten huolta aiheuttava asian. Mentorit työskentelevät puhtaasti vapaaehtoistyön pohjalta, joten huolta herätti se, kuinka heidät saadaan sitoutumaan kahdeksi vuodeksi hankkeeseen. Palaverissa mietittiin kriteerejä mentoriksi ryhtyville:

- Mentoriksi valitulla ihmisellä tulee olla aikaa ja kiinnostusta mentorointiin
- Riittävä suomen kielen taito
- Mentorilla tulisi olla kokemusta ja tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta sekä varhaiskasvatus- ja koulujärjestelmästä
- Mentorina olisi hyvä olla ihminen, joka on kotona eikä työelämässä (lapsen kanssa/työttömänä/muu syy), jotta hänellä on riittävästi aikaa mentorointiin.
- Mentorit ovat perheiden rinnalla kulkijoita, eivät opettajia tai terapeutteja

Käytiin myös keskustelua siitä voisiko mentoriksi ryhtyä päiväkodin monikulttuurinen työntekijä. Esimerkiksi Fhille-hankkeessa mentoreina toimivat varhaiskasvatuksen

työntekijät. Helmikuun palaverissa päätettiin kuitenkin, että mentorin olisi ensisijaisesti hyvä olla kotona oleva ihminen, koska hanke vaatii ajallisesti melko paljon.

Huhtikuun palaverissa mentoreiden etsiminen ei ollut tuottanut tulosta eikä hankkeessa vieläkään ollut yhtään kolmesta mentorista. Palaveriin oli kutsuttu molempien talojen esiopettajat ja Suvelan päiväkodin somalityöntekijä tuomaan mukaan työntekijöiden näkökulmaa. Kun aktoreiden ja mentoreiden löytämisestä käytiin yhteistä keskustelua, osoitti somalityöntekijä kiinnostuksensa mentoriksi ryhtymisestä. Palattiin taas siihen kysymykseen onko mentoriksi mahdollista ryhtyä oman työn ohella. Asiaa pohdittiin monelta eri kantilta ja lopulta päädyttiin siihen, että somalityöntekijä aloittaa hankkeessa somalinkielisenä mentorina.

Se, että löysimme hankkeen ensimmäisen mentorin, tuntui helpottavalta ja saimme kaikki tästä uutta uskoa ja toivoa. Nyt tulisi enää löytää viron- ja albaninkielinen mentori. (Palaveri 6.4.2016)

Huhtikuun aikana viron- ja albaninkielisten mentoreiden etsiminen ei tuottanut tulosta ja huoli heidän löytämisestä syventyi. Käytiin aktiivista sähköpostikeskustelua siitä, mistä mentoreita voisi lähteä etsimään. Pohdittiin erilaisia paikkoja, joihin voisi olla yhteydessä mentorien löytämiseksi. Vaihtoehtoja olivat erilaiset verkostot, yhdistykset, seurakunta, asukaspuistot ja avoimet päiväkodit sekä perhekahvilat. Kaikki tahoillaan olivat aktiivisia näihin suuntiin.

Lopputulos oli, että kaikki hankkeen mentorit löytyivät varhaiskasvatuksen piiristä. Viron kielen mentoriksi pyydettiin Suvelan päiväkodissa työskennellyttä työntekijää ja albanin kielen mentoriksi ryhtyi myös alueella sijaisena työskennellyt työntekijä.

Toukokuun ohjausryhmän tapaamisessa olimme siinä onnellisessa asemassa, että hankkeen kaikki kolme mentoria oli valittu ja he olivat mukana palaverissa. Kokousta siivittikin iloinen ja helpottunut tunnelma. Vanhempainliiton koordinaattoripari kiitti päiväkodin johtajia avusta, jota olivat antaneet mentoreiden löytämiseksi. Totesimme palaverissa, että hankkeen mentoreilla oli kaikilla hyvä kokemus ja tietämys varhaiskasvatuksesta. (Ohjausryhmän palaveri 19.5.2016)

Touko-kesäkuun aikana Vanhempainliiton koordinaattoripari tapasi muutaman kerran mentoreita. Tapaamiset olivat tärkeitä kaikille osapuolille. Mentorit kuuluivat lisää hankkeesta ja pääsivät luomaan omaa rooliaan mentorina. He tutustuivat myös toisiinsa sekä koordinaattoripariin. Sitoutuminen hankkeeseen ja yhdessä tekemisen ilo alkoi täten jo keväällä. Mentoreiden motivoiminen ja tukeminen nostettiin tärkeäksi asiaksi koko hankkeen aikana.

Mentoreita tulee tukea, huomioida ja motivoida riittävästi. Mentoreille ei ole ainakaan tässä vaiheessa hanketta varahenkilöitä tai rinnalla kulkijoita, joten heidän jaksaminen on hankkeen kannalta tärkeää. Mentoreilla on kuitenkin omat päivätyöt ja oma perhe-elämä. Huolta herättää hieman se, jos joku mentoreista väsähtääkin, elämässä tapahtuu jotain, jonka johdosta haluaa lopettaa. On tärkeää, että mentorit löytävät tukea ja motivaatiota toinen toisistaan. Mentorien välisiä kohtaamisia tulee olla riittävästi, jotta he saavat toisistaan kollegiaalista tukea. Kotimentori-hanke antaa toivottavasti myös mentoreille tunteen ja kokemuksen omasta tärkeydestään ja lisää heidän omaa kiinnittymistä suomalaiseen yhteiskuntaan. (Palaveri 6.6.2016)

8.3 Mentorirakenteen luominen

Kotimentori-hankkeen tavoitteena on voimauttaa maahanmuuttajataustaisia vanhempia kiinnostumaan lastensa esiopetuksesta ja koulunkäynnistä, olemaan tietoisia opetuksen sisällöistä ja merkityksestä sekä antaa heille konkreettisia valmiuksia tukea lapsiaan myös koulutehtävien tekemisessä. Tarkoituksena on luoda kotiperustainen, myönteinen ja säännöllinen toimintakehys maahanmuuttajataustaisten vanhempien ja heidän lastensa vuorovaikutteisille opiskelutuokioille. Ohjelma keskittyy sellaisiin vanhempiin, joilla ei ole vielä vahvaa suomenkielentaitoa ja tietoutta suomalaisesta esiopetuksesta ja koulujärjestelmästä.

Hankkeen osatavoitteita ovat:

- Luoda kotityöskentelyohjelma, jonka pohjalta mentoroidaan maahanmuuttajataustaisia vanhempia tukemaan lapsiansa esiopetuksessa ja koulunkäynnissä.

- Kouluttaa maahanmuuttajataustaisia mentoreita kulkemaan rinnalla samaa kieltä puhuvien vanhempien kanssa ja luodun ohjelman avulla voimauttaa vanhempia lastensa esiopetuksen- ja koulunkäynnin tukemisessa.
- Kokeilla ohjelmaa saman asuinalueen kahden pilottipäiväkodin lasten vanhempien parissa ja jatkaa heidän kanssaan vielä koulun ensimmäisen luokan aikana.

Kotimentori-hankkeen runko ja rakenne luotiin hankkeelle asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Rakenteen luomisessa otettiin huomioon hankkeen kolme tekijää eli aktorit, mentorit ja Vanhempainliiton koordinaattoripari. Hankkeesta luotiin suurpiirteinen runko koko hankkeen kestoajalle eli kahdelle vuodelle ja tarkempi runko luodaan aina puoli-vuosittain. Luodut rungot ja rakenteet muokkautuvat tarpeen mukaan aktoreilta ja mentoreilta nousseiden asioiden ja palautteen mukaan. Esimerkiksi hankkeen suunnitteluvaiheessa yhteisiä tapaamisia oli suunniteltu enemmän kuin mitä niitä tulee toteutumaan. Myös hankkeen aloitus siirtyi hieman mentoreiden omien lomien takia.

Toimintataulukoon (Taulukko 1, sivulla 40) luotiin toimintaan runko:

- Aktoreiden kolme kertaa viikossa tapahtuville työskentelytuokioille lapsensa kanssa
- mentoreiden ja aktoreiden joka toinen viikko tapahtuville tapaamisille
- mentoreiden ja koordinaattoriparin tapaamisille
- mentoreiden, koordinaattoriparin ja aktoreiden yhteisille tapaamisille
- aikataulu ohjausryhmän tapaamisille

8.4 Oppimateriaalin rakentaminen

Kotimentori-hanketta varten kehitettiin kahdenlaista oppimateriaalia:

- kotityöskentelymateriaali aktoreille lasten kanssa työskentelyä varten

- ohjaus- ja koulutusmateriaali mentoreille, joka jakautuu kahteen osioon
 - omaa mentoritoimintaa ohjaava osio
 - aktoreiden kanssa käytävän opetus- ja keskusteluaihekokonaisuuksien osio

Kotimentori-hankkeessa mietittiin oppimateriaalia sekä lapsille että vanhemmille. Jo hankkeen alkuvaiheessa helmikuussa Vanhempainliiton koordinaattoripari oli käymässä Sanoma Pro:ssa tutustumassa Oppi & ilo - materiaaliin ja löysivät sieltä hyvää hankkeeseen soveltuvaa oppimateriaalia. Oppimateriaalin työstämisessä hyödynnettiin myös erilaista esiopetuksen materiaalia ja muita sopivia materiaaleja. Materiaalia hankkiessa kiinnitettiin huomiota siihen, että vanhemman ja lapsen välisissä vuorovaikutus- ja oppimishetkissä käytettävän materiaalin tulee olla selkolukuista ja sellaista, jonka kanssa on helppo työskennellä.

Lapsille tuotettava materiaali piti hankkeen alkaessa sisällään kahdeksan erilaista peliä ja kirjaa. Materiaali oli kokonaisuudessaan suomenkielistä. Kriteerinä materiaalille oli se, ettei kielitaito saa olla esteenä ja vähäiselläkin kielitaidolla tulee pystyä pärjäämään. Vanhemman ja lapsen yhteisissä oppimishetkissä sekä lapsi että vanhempi oppivat suomen kieltä. Hankkeen edetessä oppimateriaalia tullaan antamaan perheille tapauskohtaisesti vähitellen, yksi materiaalia kerrallaan, käytettäväksi. Tilanteessa otetaan huomioon minkä ikäinen lapsi on ja missä kehitysvaiheessa hän on. Yhdessä mentorin kanssa päätetään milloin siirrytään seuraavaan materiaaliin. Jo nyt luodun materiaalin lisäksi perheiden kanssa käytetään mm. kirjastopalveluja. Tarkoituksena on myös, että hankkeen edetessä materiaalia hankitaan lisää ja myös muita toimittajia voidaan käyttää. Nyt hankittu oppimateriaali lapsille on alkupaketti hankkeen alkuvaiheeseen. Varsinkin kouluun siirtymisen yhteydessä tulee iän- ja kehityksen mukaista oppimateriaalia hankkia lisää.

Lasten kanssa käytettävä oppimateriaali jää perheille omaksi. Mentoreilla on tärkeä rooli varmistaa, että materiaalia käytetään oikein ja että lapsen oppimisprosessi etenee. Osa peleistä on esimerkiksi sellaisia, että pelit vaikeutuvat kun peli etenee ja lapsi kehittyy. Mentorin tulee opastaa perheitä milloin voi siirtyä vaikeampaan peliin. Mentorit saavat saman oppimateriaalipaketin omakseen ja he pystyvät näin tutustumaan sekä opastamaan vanhempia paremmin.

Lapsille suunnatun kotityöskentelymateriaalin lisäksi Kotimentori-hankkeessa tehtiin materiaalia vanhempien kanssa työstettäväksi. Mentori ja aktori tapaavat joka toinen viikko ja näillä tapaamisilla on kaksi tavoitetta. Toinen tavoitteista liittyy vanhemman ja lapsen välisiin tuokioihin, joita mentori omalla toiminnallaan tukee ja vahvistaa. Mentori käy aktorin kanssa keskustelua siitä miten hetket lapsen kanssa ovat menneet, mitä tehtäviä on tehty ja miten ne ovat sujuneet sekä miten vuorovaikutus lapsen kanssa sujuu. Toinen tavoite näillä tapaamisilla on sovitun opetus- ja keskusteluaihealueen läpikäyminen. Vanhempainliitto on miettinyt etukäteen keskusteltavat aihealueet ja tehneet tarvittavan materiaalin mentoreille valmiiksi. Käytävä aihealue liittyy aina johonkin ajankohtaiseen asiaan kuten esiopetukseen, lapsen oppimiseen, vanhemmuuteen, monikulttuurisuuteen. Yhdellä kerralla keskusteltava aihealue ei ole liian laaja, jotta vanhempi pystyy omaksumaankäytävän asian paremmin läpi.

Syksyn 2016 aihealueet ovat:

- Yleistä esiopetuksesta (Liite 1)
- Elämä kahdessa kulttuurissa /
Kaksisuuntainen oppiminen (Liite 2)
- Miksi on tärkeä osallistua esiopetukseen? (Liite 3)
- Kaksi kulttuuria / Vahva kielitaito (Liite 4)
- Esiopetukseen liittyvät keskustelut ja suunnitelmat (Liite 5)
- Tuki lasten opetuksessa / Erityisopetus (Liite 6)
- Oppiminen esiopetuksessa (Liite 7)
- Tuki lasten opetuksessa / Kolmiportainen tuki (Liite 8)

Vanhempien kanssa käytävä materiaali on selkeää ja helposti ymmärrettävää. Jokaisen tuokion materiaali on yksi A4, joka sisältää muutaman faktan ja muutaman keskustelua käynnistävän ja helpottavan kysymyksen.

Hankkeen suunnitteluvaiheen aikana mietittiin syksyn aihealueet, joita tarpeen tullen voidaan myös muuttaa. Hankkeen myöhempiä aihealueita mietitään hankkeen edetessä ja niihin tulevat vaikuttamaan aktorien tarpeet ja mielenkiinnon kohteet. Aiheita päätettäessä kuullaan eri asiantuntijoita ja muita maahanmuuttajataustaisia henkilöitä. Myös mentorit ovat avainasemassa kun vanhempien kanssa käytäviä aihealueita jatkossa mietitään.

8.5 Hankkeen arviointi

Kotimentori-hanke on kehittämishanke, jossa luodaan uudenlaista tapaa toimia. Kehittämishanke on siitä armollinen, että virheitä ja vääriä askeleita saa tehdä ja niistä voi ottaa opiksi. On tärkeää pysähtyä säännöllisesti arvioimaan toimintaa, jotta onnistumiset ja väärät askeleet tulevat huomioiduksi. Kotimentori-hanketta arvioidaan Vanhempainliiton koordinaattoriparin toimesta kuuden kuukauden välein. Arviointilomakkeessa on kuuden kuukauden tavoitteet ja osatavoitteet sekä pohdintoja siitä mikä meni hyvin ja mikä ei mennyt (Taulukko 2, sivulla 41). Hanke kestää kaksi vuotta ja sillä on joustava etenemisajatus. Kaikki ei ole hankkeen alkaessa valmiina kahdelle vuodelle ja rakennetta muutetaan tarvittaessa matkan edetessä. Saatua palautte ja tehty arviointi muokkaavat hanketta koko kahden vuoden ajan. Näin ollen hankkeen rakenne ja malli on valmis vasta kuin hanke on loppunut. On tärkeää pohtia onko Espoossa tehty Kotimentori-hanke siirrettävissä sellaisenaan esimerkiksi Kouvolaan, jossa samanlainen hanke alkaa seuraavaksi vai tuleeko hanketta muokata toteutettavan kaupungin näköiseksi.

Koordinaattoripari tapaa säännöllisesti mentoreita ja he kirjaavat näiden tapaamisten annit ylös (Liite 11). Koordinaattoriparin lisäksi myös mentorit arvioivat toimintaa ja hanketta jokaisen tapaamisen jälkeen, joka heillä on aktoreiden kanssa. Mentorit saavat tähän tarkoitukseen kuuluvan arviointipohjan itselleen hankkeen alkaessa. Mentoreiden tulee arvioida vanhemman toimintaa ja vuorovaikutusta lapsen kanssa sekä käytävien keskusteluaiheiden käymistä aktoreiden kanssa (Liite 9). Mentoreiden lisäksi myös esiopetusryhmän henkilökunta arvioi hankkeen näkymistä ja vaikutusta heidän näkökulmastaan aktoriperheiden kohdalla. Tämä arviointi tulee tapahtumaan sähköpostin välityksellä Vanhempainliiton ja esiopetusryhmän henkilökunnan välillä.

Haasteellisin mutta yksi tärkeimmistä arvioinnin tekijöistä on itse perheet; lapset sekä vanhemmat. Lapsilta arviointia kysytään kevyemmin erilaisten hymynaamojen kautta esimerkiksi kysymällä oliko harjoitus kiva. Hankkeen suunnitteluvaiheessa käytiin pohdintaa siitä kuinka arviointia saataisiin vanhemmilta. Hankkeen vaikutuksen mittaamisen takia olisi tärkeä saada alkutilanne mitatuksi, jotta hankkeen päättyessä voisi tarkastella hankkeen vaikutusta asetettuihin tavoitteisiin nähden. Haasteellista on miettiä miten arviointi ja mittaaminen maahanmuuttajaperheiden kanssa voi toimia parhaiten. Kevään suunnittelupalaverien aikana pohdittiin erilaisia vaihtoehtoja arvioinnin suhteen.

Pohdimme kevään ohjausryhmässä aktoriperheiden motivaatiota ja kykyä täyttää kirjallisia arviointilomakkeita. Mietimme tulkin käyttämistä tässä apuna ja yhtenä vaihtoehtona oli myös mentoreiden käyttäminen tulkkina arviointia tehdessä. Pohdittiin myös sitä, tulisiko aktoreiden pitää oppimispäiväkirjaa mutta tässäkin päädyimme pohtimaan onko heillä motivaatiota tai kapasiteettia tähän. (Ohjausryhmän palaveri 19.5.2016)

Aktoreiden arviointia varten kehitettiin siihen sopiva arviointilomake, jonka he täyttävät jokaisen oppimishetken jälkeen, jonka ovat pitäneet lapsen kanssa. Aktoreita opastetaan arviointilomakkeen käytössä korostaen sitä, että on tärkeää heidän täyttävän ainakin päivämäärän ja hymynaaman. Jos aktori kokee hankalaksi kertoa ja kuvata lomakkeeseen mitä he tekivät, voi tämän tehdä yhdessä mentorin kanssa seuraavalla kerralla. Myös lomakkeen kolme avointa kysymystä voi täyttää yhdessä mentorin kanssa (Liite 10). Aktoreiden arvioinnissa edetään heidän osaamisen ja kykyjen mukaan.

Kotimentori-hankkeen vaikuttavuuden arvioiminen hankkeen loppuvaiheessa olisi hyvä lopputyön tai kandityön aihe. Tämän tiimoilta Vanhempainliiton koordinaattoripari tulee olemaan yhteydessä oppilaitokseen syksyllä 2016 saadakseen opiskelijoita tutkimaan hankkeen onnistumista ja vaikuttavuutta.

9 Tulokset

Hankkeen suunnitteluvaihe kesti tammikuusta elokuuhun asti ja opinnäytetyö keskittyi tuohon aikaväliin. Itse hanke aloittaa toimintansa syyskuussa 2016 ja siihen loppuu opinnäytetyön osuus.

Kehittämistehtäväni Kotimentori-hankkeessa oli:

- Aktoreiden valitseminen
- Mentoreiden löytäminen ja kouluttaminen
- Mentorirakenteen luominen
- Kotimentori - hankkeessa käytettävän oppimateriaalin työstäminen

Kehittämistehtävän tavoitteisiin päästiin hankkeen suunnitteluvaiheen aikana. Vanhempainliitto oli asettanut tavoitteeksi, että hanketta lähdetään toteuttamaan kolmen mentorin voimin ja nämä kolme mentoria löytyikin. Mentorit löytyivät varhaiskasvatuksen ammattilaisista, jotka toimivat hankkeen mentoreina vapaaehtoistyön periaatteella oman työn ohella.

Aktorit valittiin Suvelan ja Kirstin päiväkodin asiakasperheistä. Alun perin ajatuksena oli, että hankkeen lapset olisivat kaikki 6-vuotiaita. Hankkeen suunnitteluvaiheessa ikähaarukkaa muutettiin niin, että hankkeeseen otettiin perheitä, joissa on 5 - ja 6-vuotiaita lapsia. Kaikista kolmesta valitusta kielestä (somaliala, albaania, viro) löytyi kolme aktoriperhettä mentoreille. Albaaninkielisissä aktoriperheissä kaikki lapset ovat esiopetusikäisiä kun taas vironkielisissä perheissä on kaksi 5-vuotiaasta lasta ja yksi 6-vuotias. Somalinkielisissä aktoriperheissä kaikki lapset ovat esiopetusikäisiä.

Kotimentori-hankkeen rakennetta luotiin ja muokattiin suunnitteluvaiheen aikana paljon. Hankkeen rakenteesta on tehty sekä sanallisia kuvauksia että kuvioita ja taulukoita. Kotimentori-hankkeen toiminnan kulkua kuvataan sanallisesti näin:

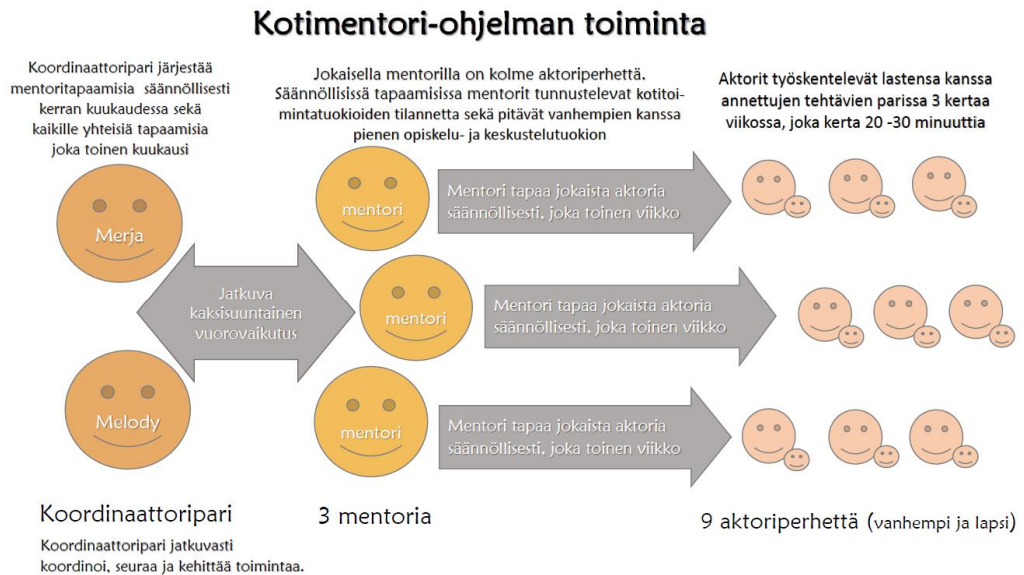
- 1) Alkukoulutus, jonka aikana koordinaattoripari kouluttaa mentoreita, sitouttaa ja motivoi heitä mentorin rooliin.
- 2) Yhteinen ensitapaaminen (vanhempainilta), jossa mentorit, aktorit ja koordinatorit kokoontuvat, tutustuvat toisiinsa ja perehtyvät toiminnan tarkoitukseen ja käytäntöihin.

- 3) Yhteisen ensitapaamisen jälkeen alkavat ensimmäiset mentori-aktori-tapaamiset. Mentorit tekevät ensin yhdessä Vanhempainliiton koordinaattorin kanssa kotivierailun jokaisen aktorin kotiin. Ensimmäisellä tapaamisella he käyvät aktoriperheen kanssa tarkemmin kotitoimintatuokion tarkoitusta, säännöllisyyden merkitystä ja toiminnan käytäntöjä, aikataulua ja sääntöjä koskevia asioita. Lisäksi laaditaan yhdessä jokaisen aktorin kanssa oma kotitoimintatuokion aikataulu.
- 4) Aktorit työskentelevät lastensa kanssa annettujen tehtävien parissa kolme kertaa viikossa ja työskentelyhetki kestää kerrallaan noin 20–30 minuuttia. Kaikki työskentelytuokiot merkitään ja arvioidaan vanhemmille annettuun taulukkoon.
- 5) Mentorit tapaavat säännöllisesti aktorien luona joka toinen viikko sovittuna aikoina. Pääsääntöisesti tapaamiset tapahtuvat aina aktoriperheen kotona mutta toki vaihtoehtoinen paikka mietitään, jos tämä on ongelmallista. Tapaamisissa mentorit tunnustelevat kotitoimintatuokioiden sujuvuutta sekä pitävät pienen opiskelu- ja keskustelutuokion aktoreiden kanssa. Tapaamiset merkitään mentoreille annettuun arviointitaulukkoon.

Mentorit tapaavat myös Vanhempainliiton koordinaattoriparia. Alkuvaiheessa tapaamisia on kerran kuussa ja myöhemmin joka toinen kuukausi. Lisäksi koordinaattoripari on yhteydessä mentoreihin tarvittaessa puhelimitse. Tapaamiset ja sisällöt kirjoitetaan muistiin arviointia ja jatkokehittelyä varten.

- 6) Koordinaattoripari järjestää yhteistapaamisia kaksi kertaa lukukaudessa, joihin kutsutaan kaikki mentorit ja aktorit mukaan. Tilaisuuksissa arvioidaan toimintaa, kuullaan palautetta ja kehittämisideoita sekä samalla vietetään yhteistä mukavaa aikaa.
- 7) Ohjausryhmä tapaa aina näiden yhteistapaamisten jälkeen eli pari kertaa lukukaudessa. Kokouksessa käydään läpi kuluneen syklin toimintaa ja pohditaan yhdessä toiminnan jatkokehittelyä.
- 8) Lisäksi laaditaan ohjelma, jonka avulla säännöllisen välein voidaan innostaa, hemmotella ja kiittää mentoreita tekemästään säännöllisestä ja pitkäkestoisesta vapaaehtoistyöstään.

Kuvio 2 alla kuvaa hankkeen eri tekijöiden eli koordinaattoriparin, mentoreiden ja aktoreiden välistä toimintaa. Kuviossa on myös lyhyesti avattu kolmen eri tekijän tavoitteet ja toiminta hankkeessa.

Kuvio 2. Kotimentori-ohjelman toiminta (Vanhempainliitto 2016)

Tarkemmin Kotimentori-hankkeen rakenne ja tapaamiset on nähtävissä kuukausitasolle tehdyssä taulukko 1:ssä. Taulukosta on myös nähtävissä kuinka monta toimintoa kullekin eri toimijalle tulee kuukausitasolla. Värikoodit helpottavat sen hahmottamista ketä toimijaa mikäkin toiminta yhdistää.

Taulukko 1. Toimintataulukko syyslukukausi 2016 (Vanhempainliitto 2016)

Toimintataulukko syyslukukausi 2016

Elokuu	Syyskuu	Lokakuu	Marraskuu	Joulukuu
Aktorit: 1 x vanhempainilta (3:n kielen vanhemmille) 1 x rekrytointitapaamista 1 x mentoritapaamista 3 toimintoa	Aktorit: (4 x 3 → 12) 12 x työskentelytuokiota 2 x mentoritapaamista 1 x yhteistapaaminen 15 toimintoa	Aktorit: (4 x 3 → 12) 12 x työskentelytuokiota 2 x mentoritapaamista 14 toimintoa	Aktorit: (4 x 3 → 12) 12 x työskentelytuokiota 2 x mentoritapaamista 1 x yhteistapaaminen 15 toimintoa	Aktorit: (3 x 3 → 9) 1 viikko loma 9 x työskentelytuokiota 2 x mentoritapaamista 11 toimintoa
Mentorit: 1 x koulutus 1 x vanhempainilta 3 x rekrytointitapaamista (1 x 3 aktoria) 3 x aktoritapaaminen (1 x 3 aktoria) 1 x Kannustuspalkinto 9 tapaamista	Mentorit: 6 x aktoritapaamista (2 x 3 → 6) 1 x koordinaattoriparin tapaaminen 1 x yhteistapaaminen 1 x asiantuntijaryhmä 9 tapaamista	Mentorit: 6 x aktoritapaamista (2 x 3 → 6) 1 x koordinaattoriparin tapaaminen 1 x Kannustuspalkinto 8 tapaamista	Mentorit: 6 x aktoritapaamista (2 x 3 → 6) 1 x koordinaattoriparin tapaaminen 1 x yhteistapaaminen 8 tapaamista	Mentorit: 6 x aktoritapaamista (2 x 3 → 6) 1 x koordinaattoriparin tapaaminen 1 x asiantuntijaryhmä 1 x Kannustuspalkinto 9 tapaamista
Koordinaattoripari: 1 x koulutus 1 x vanhempainilta 9 x rekrytointitapaamista (3 x 3 aktoria) 1 x Kannustuspalkinto (mentoreille) 12 tapaamista	Koordinaattoripari: 1 x mentoritapaamista + Puhelinyhteydet 1 x yhteistapaaminen 1 x asiantuntijaryhmä 3 tapaamista	Koordinaattoripari: 1 x mentoritapaamista + Puhelinyhteydet 1 x Kannustuspalkinto (mentoreille) 2 tapaamista	Koordinaattoripari: 1 x mentoritapaamista + Puhelinyhteydet 1 x yhteistapaaminen 2 tapaamista	Koordinaattoripari: 1 x mentoritapaamista + Puhelinyhteydet 1 x asiantuntijaryhmä 1 x Kannustuspalkinto (mentoreille) 3 tapaamista

Kotimentori-hanke on Raha-automaattiyhdistyksen tukema hanke ja yksi tuloksista on jo se, että hanke sai tarvittavan rahoituksen toteutuakseen. Vanhempainliiton tulee arvioida ja raportoida hanketta säännöllisesti. Myös hankkeen onnistumisen kannalta on tärkeää, että sitä säännöllisesti, tässä hankkeessa puolivuositain, arvioidaan. Koordinaattoriparin tekemää arviointia varten laadittiin siihen soveltuva seurantalomake (Taulukko 2). Lomakkeeseen kirjataan tavoitteet, joihin pyritään pääsemään sekä toteutunut toiminta. Säännöllinen arviointi antaa mahdollisuuden tarvittaviin muutoksiin hankkeen edetessä. Lisäksi koordinaattoripari arvioi jokaista mentoritapaamista ja hyödyntää siitä saatua palautetta (Liite 11).

Aktoreilta ja mentoreilta saatava arviointi on myös tärkeää ja vaikuttaa hankkeen etenemiseen. Heitä varten tehdyt arviointilomakkeet ovat liitteessä 9 ja 10. Lisäksi Vanhempainliiton koordinaattoripari pyytää sähköpostitse päiväkotien esiopettajilta arviointia ja palautetta hankkeesta. Tätä arviointia varten ei ole tehty erillistä lomaketta.

Taulukko 2. Kotimentoriorhjelman jaksottainen seuranta (Vanhempainliitto 2016)

Kotimentoriorhjelman jaksottainen seuranta

sivu 1

JAKSO	TAVOITTEET	TOTEUTUNUT TOIMINTA	HUOMIOT	MAHDOLLISET MUUTOKSET JATKOLLE
Tammikuu- Kesäkuu 2016	<ul style="list-style-type: none"> Toimintarakenteen ja -alkataulun pohtiminen ja laatiminen Pilottipäiväkotien valinta ja lukkoon lyöminen Espoon Varhaiskasvatusviranomaisten kanssa Tutustuminen ja neuvottelut päiväkotihenkilökunnan kanssa Tietojen hankkiminen syksyllä esiopetusta aloittavien kieliryhmistä ja mentorointikielten valinta Asiantuntijaryhmän (ohjausryhmän) kokoaminen ja sen ensimmäisen tapaamisen järjestäminen Mentoreiden rekrytointi ja valinta Aktorivanhempien rekrytointia koskevat alustavat toimenpiteet. Aktorivanhempien toimintamateriaalin laatiminen (Olemassa olevien materiaalien kartoittaminen, sopivien materiaalien valitseminen sekä lisämateriaalin kehittäminen ja tuottaminen) Aktorivanhempien opetustuokio-aiheiden valinta syksyille sekä niiden valmistamiseen liittyvät toimenpiteet. Mentoreiden kannustamisohjelman pohtiminen ja laatiminen Toiminnan vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta mittaavien indikaattoreiden pohtiminen / Arviointi Koordinaattoriparin ja mentoreiden ensimmäinen yhteistapaaminen 	<ul style="list-style-type: none"> Toimintarakenne ja aikataulu on laadittu (joustavuusperiaatteella) Pilottipäiväkodit on lyöty lukkoon (Espoon Suvelan alueella sijaitsevat Suvelan ja Kirstin päiväkodit) Päiväkotien johtajien sekä esiopetuksen opettajien ensimmäinen tapaaminen pidettiin 6.4.2016 Syksyllä esiopetusta aloittavien kieliryhmien perusteella mentorointikieliksi valittiin: somalin, albaanin ja eestin kielet. Asiantuntijaryhmä (ohjausryhmä) koostuu 12 henkilöstä ja ensimmäinen kokoontuminen pidettiin 19.5.2016 Mentorit on rekrytoitu (valittu) Aktorivanhempien rekrytointia on pohdittu ohjausryhmässä ja alustavat toimenpiteet tehty Aktorivanhempien toimintamateriaaleiksi on valittu ja ostettu 8 eri pelikorttipaketteja/kirjoja "Oppi ja ilo" -materiaaleista. Aktorivanhempien syksyn opetustuokioille on valittu kahdeksan teema ja niitä valmistavat Melody ja Merja Mentoreiden kannustamiseen on tehty joitakin pohdintoja Arviointikysymystä on alustavasti pohdittu ohjausryhmässä Koordinaattoriparin ja mentoreiden ensimmäinen tapaaminen pidettiin 9.6.2016 	<p>Toiminnan uhkatekijät:</p> <ul style="list-style-type: none"> Aktoreiden löytäminen, rekrytointi ja sitoutuminen Mentoreiden jaksaminen ja mahdollinen keskeyttäminen 	Tässä vaiheessa ei ole mitään muutosajatuksia, mutta täytyy olla muutosvalmius reagoida oikealla tavalla ja tehdä uusia suunnitelmia, mikäli syntyä haasteita mentoreiden ja/tai aktoreiden jaksamisessa ja toiminnan jatkamisessa.

Kotimentoriorhjelman jaksottainen seuranta

sivu 2

JAKSO	TAVOITTEET	TOTEUTUNUT TOIMINTA	HUOMIOT	MAHDOLLISET MUUTOKSET JATKOLLE
Heinäkuu- Joulukuu 2016	<ul style="list-style-type: none"> Mentoreiden koulutuksen suunnittelu ja toteutus elokuussa. Yhteinen vanhempainillan (vanhempainilta somalin-, albaanin- ja eestinkielisille vanhemmille) suunnittelu ja toteutus elokuussa Aktoreiperheiden rekrytointi (elokuu) Syksyn opiskelutuokiomateriaalien viimeistely ja kevään materiaalien suunnittelu ja laatiminen Toiminnan koordinointi ja seuranta Mentoreiden kannustamisohjelman sisällön suunnittelemisen ja toteuttamisen (elokuussa, lokakuussa ja joulukuussa) Seurannan ja arvioinnin tarkempi suunnitelma Mentoreiden ja aktoreiden yhteistilaisuuksien järjestäminen (syyskuussa ja marraskuussa). Kouvolan kotimentoritoiminnan aloittaminen (alustavat neuvottelut ja päätökset) Ohjausryhmän kokouksia syyskuussa ja joulukuussa . . . 			

10 Johtopäätökset

Kotimentori-hankkeen tuloksia ja johtopäätöksiä pohtiessani huomasin haluavani lähteä miettimään miten hankkeelle asetetut tavoitteet ovat toteutuneet ja millainen vaikutus hankkeella oli kohderyhmän perheiden vanhemmuuteen ja lapsen oppimisen tukemiseen. Olisin halunnut pohtia voimaantuivatko vanhemmat Kotimentori-hankkeesta sekä lisääntyikö heidän yhdessäolo ja vuorovaikutus lasten kanssa. Hankkeen tavoitteiden toteutumista pystyy tutkimaan ja toteamaan vasta keväällä 2017 hankkeen loppuvaiheessa. Omassa opinnäytetyössä keskityn hankkeen suunnitteluvaiheeseen ja arvioin sen onnistumista.

Teoriaosuudessa esitelty sosiaalipedagoginen lähestymistapa yhdistää sosiaalisen ja pedagogisen lähestymistavan, jonka takia Kotimentori-hanke on helppo liittää tähän teoreettiseen lähestymistapaan. Hankkeessa pyritään auttamaan ihmisiä kasvamaan yhteiskuntaan ja oppimaan yhteiselämää muiden ihmisten kanssa. Ennen kaikkea sosiaalipedagoginen lähestymistapa tukee Kotimentori-hankkeen aktoreiden asemaa. Kehittämishankkeen myötä tavoitellaan, että aktoreiden oma elämänhallinta ja subjektiivisuus omaan elämään vahvistuisi. Hankkeen yksi tärkeimmistä tavoitteista on vahvistaa maahanmuuttajavanhempien roolia oman lapsensa oppimisen tukijana ja vanhempaa voimautetaan omassa roolissaan. Näen sosiaalipedagogisessa ajattelutavassa vastauksia myös siihen kuinka saimme mentoreita hankkeeseen. Vapaaehtoisuuteen perustuvaan hankkeeseen sitoutuminen tuottaa mentoreille osallistumisen, vaikuttamisen, voimaantumisen ja yhteisöllisyyden tunteita. Kehittämishankkeen mentorina toimiminen vahvistaa myös heidän tunnetta oman elämän paikan, roolin ja merkityksen löytymisessä suomalaisessa yhteiskunnassa.

Sekä mentoreiden että aktoreiden kohdalla voi sanoa, että hanke edistää heidän kasvuaan kansalaisuuteen suomalaisessa yhteiskunnassa. Omassa teoriaosuudessa käsitellen käsitettä aktiivinen kansalaisuus ja onkin nähtävissä, että hankkeeseen osallistuminen on aktiivista kansalaisuutta. Aktiivinen kansalaisuus ehkäisee syrjäytymistä sekä huono-osaisuutta. On tärkeää huomata, että syrjäytymisen ehkäisemistä tapahtuu niin vanhempien kuin lasten kohdalla. Vanhempien hyvinvoinnilla on suora yhteys lasten elinolosuhteisiin ja hyvinvointiin. Kun vanhempi voi hyvin, voi myös lapsi hyvin. Myös oppimisen vahvistaminen kotioloissa jo varhaisessa vaiheessa, ehkäisee lapsen oppimisen vaikeuksia tulevaisuudessa ja sitä kautta vaikuttaa mahdolliseen syrjäytymiseen.

Kotimentori-hankkeessa hyvän suomenkielen taidon omaavat maahanmuuttajataustaiset vanhemmat mentoroivat niitä maahanmuuttajataustaisia vanhempia, joille suomalainen varhaiskasvatusjärjestelmä on vielä uusi eikä kielitaito ole vielä kovin hyvä. Toiminta vertaisten kanssa on hankkeessa vahvana painopisteenä. Kotimentori-hanke pohjautuu perinteiseen ja klassiseen mentorointimalliin, jossa kokeneelta mentorilta siirtyy tietoa ja kokemusta kokemattomalle aktorille. Hankkeen mentori-aktori suhde tukee kotouttamistyötä. On tärkeätä, että hankkeen myötä löydetään vertaisia ja, että yhteisen tiedon sekä kokemuksen rakentaminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten kanssa.

Kotimentori-hankkeen monikulttuurisena arvona on ollut hankkeen suunnitteluvaiheesta asti kulttuurien kunnioitus ja tasapainon löytäminen kahden kulttuurin välillä. Toinen hankkeen koordinaattoriparista on monikulttuurinen ihminen, joka on itsekin kokenut maahanmuuton tuomat ilmiöt ja tunteet. Hän on tuonut hankkeeseen omien kokemusten lisäksi vuosien kokemuksen työstä monikulttuuristen ihmisten parissa. Lisäksi hankkeen mentoreiden asiantuntijuutta omasta kulttuuristaan ja kulttuurien kohtaamisista hyödynnettiin hankkeen suunnitteluvaiheessa. Esimerkiksi oli selkeästi huomattavissa positiivinen vaikutus aktoriehdoille kun ensimmäisen kerran hankkeesta puhui saman kulttuurin edustaja. Mentorit itse ymmärsivät millaisia ajatuksia, tunteita ja mahdollisia epäilyjä hanke saattaa monikulttuurisessa vanhemmassa herättää.

Opinnäytetyön teoriassa on esitelty kotoutumiseen liittyvää akkulturaatio-käsitettä. Schubertin (2013) mukaan akkulturaatio liittyy ihmisen muutosprosessiin, joka alkaa siitä kun eri kulttuurin jäsenet ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Hankkeeseen osallistuvat aktorivanhemmat ovat vanhempia, joiden akkulturaatioasenne on sellainen, että he pystyvät ja haluavat olla kontaktissa valtaväestön kanssa. Heillä on kyky ja halu integraatioon, jossa yhdistyy kaksi kulttuuria. He ovat aktiivisia kansalaisia, joilla useimmilla on kontakteja ulkomaailmaan, tai ainakin halua siihen. Onkin aiheellista pohtia lähtekö Kotimentori tyyppiseen hankkeeseen mukaan vanhempia, joilla asiat eivät ole samalla tavalla. Vanhemmat, jotka ovat syrjäytyneitä ja vetäytyneitä yhteiskunnasta tai vanhemmat, jotka eivät halua omaksua valtaväestön kulttuuria omaan kulttuuriinsa. Kuinka nämä vanhemmat saisi houkuteltua mukaan tämän tyyppisiin hankkeisiin? Kahden kulttuurin hyväksyminen ja siinä eläminen on pitkä prosessi. Voisiko tätä prosessia nopeuttaa se, että saisimme vanhempia osallistumaan Kotimentori-hankkeen tyyppiseen hankkeeseen?

Keinäsen ja Mäkeläisen (2009) nostamat käsitteet kansalaisyhteiskunnasta ja aktiivisesta kansalaisuudesta ovat mielenkiintoisia. On tärkeää, että luomme suomalaiseen yhteiskuntaan julkisen sektorin rinnalle sosiaalipalveluja tuottavaa toimintaa, jota toteutetaan kansalaisjärjestöjen ja vapaaehtoisten voimin. Liittyy se sitten monikulttuurisuuteen tai johonkin muuhun sosiaaliseen ilmiöön. Kansalaisissa, aktiivisissa asukkaissa, on valjastamatonta potentiaalia vastata omalla panoksellaan yhteiskuntamme tarpeisiin kun vaan löydämme oikeat tavat ja väylät toteuttaa sitä. Kotimentori-hankkeen myötä on todettava, että vapaaehtoisten mentoreiden löytäminen ei ollut helppoa. Tähän hankkeeseen vapaaehtoiset löytyivät varhaiskasvatuksen saralta ihmisistä, jotka ovat jo kiinnittyneet yhteiskuntaan monellakin tapaa. Alkuperäinen ajatus oli, että mentoriksi ryhtyisi monikulttuurinen vanhempi, joka on itse myös kotona. Näin hänellä olisi enemmän aikaa toteuttaa mentorin tehtävää. Tulevaisuudessa vastaavien hankkeiden yhtenä haasteena on löytää ja valjastaa vapaaehtoisia aktiiviseen toimintaan. Kun he ovat löytyneet, vapaaehtoistyö itsessään tuo osallisuutta ja itsensä toteuttamista, joka sitouttaa heitä toimintaan. Espoossa toteutettava Kotimentori-hanke on ensimmäinen laatuaan ja on mielenkiintoista seurata jättääkö se pysyviä toimintatapoja toimia kotouttamisen vahvistamiseksi. Voihan olla, että nyt toimivat aktorit voimaantuvat ja aktivoituvat niin, että haluavat toimia jatkossa mentoreina uusille kokemattomille maahanmuuttajavanhemmille.

Mielenkiintoinen näkökulma on se, että Folkhälsanin toteuttama Fhille-hanke, joka toteuttaa Hippyn ajatusmaailmaa ostetulla lisenssillä, toteutuu varhaiskasvatushenkilöstön toimesta. Siellä varhaiskasvatustyöntekijän käyttäminen hankkeen työntekijänä on tietoista toimintaa ja hanketyö kuuluu osaksi työntekijän työnkuvaan. On hyvä pohtia kuinka jatkossa vapaaehtoisia löydetään ja voidaanko työkuvia muuttaa tai laajentaa niin, että tämältyypiset hankkeet voisivat olla osa työnkuvaa. Kotimentori-hanke lähensi kahta järjestöä, Folkhälsania ja Vanhempainliittoa, keskenään. Oli hienoa seurata kuinka kaksi järjestöä toimi hyvässä yhteistyössä keskenään vaihtaen puolin ja toisin tietoja ja kokemuksia. Fhilleä on toteutettua pidempään Suomessa ja he mielellään jakoivat kokemustaan hankkeen toteuttamisesta.

Ajatukset lapsuudesta ja kasvatuksesta vaihtelevat kulttuureittain. Yhdessäolon ja vuorovaikutuksen tärkeys vaihtelee kulttuureittain. On mielenkiintoista miettiä minkälainen käsitys kasvatuksesta on niillä vanhemmilla, jotka eivät nyt lähteneet hankkeeseen tai eivät jatkossakaan ole kiinnostuneita vastaavista. Jos ajatukset esimerkiksi vuorovaiku-

tuksen tärkeydestä ovat kaukana siitä, mitä tällä hetkellä esimerkiksi suomalaisessa kasvatustajatteluksella ajatellaan, niin voiko näin ajatteleva vanhempi kiinnostua lähteä kehittämään omaa tapansa olla lapsen kanssa. Ensin tulisi tapahtua iso muutos tavassa ajatella ja toteuttaa omaa vanhemmuuttaan. Tämä seikka ei liity pelkästään monikulttuurisiin perheisiin. Tulisi miettiä missä, mikä taho ja miten pystymme vaikuttamaan vanhempien tapaan ajatella omaa vanhemmuuttaan ja kasvatustajatteluksiaan sekä siinä kehittymistä.

Varhaiskasvatustajilta vaaditaan hyvää kulttuurista ymmärrystä toimiessaan monikulttuuristen perheiden kanssa. On mielenkiintoista päästä seuraamaan kuinka alkava kaksivuotinen hanke vaikuttaa päiväkodissa tapahtuvaan kasvatustajatteluun vanhempien kanssa. On tärkeää pysähtyä miettimään kuinka hankkeeseen liittyvät asiat näkyvät kasvatustajatteluun lisäksi päivittäisessä esiopetustajatteluksessa. Lapsen osallisuutta ja sitoutumista hankkeeseen vahvistaa se, että se näkyy hänen jokapäiväisessä toimintaympäristössä esiopetustajatteluksessa. Olisi hienoa, että lapsen ja vanhemman väliset toimintahetket tulisivat jollain tavalla näkyväksi esiopetustajatteluksessa. Lapsi voisi esitellä yhdessä tehtyjä juttuja ja välillä esimerkiksi tuoda hankkeen myötä saadun pelin esiopetustajatteluun. Hankkeen näkyminen esiopetustajatteluksessa toisi mukanaan myös sen, että aktoriperheiden lapset saisivat kokemuksen, että samoja pelejä ja asioita tehdään myös muissa perheissä.

Hankkeen aikana on tärkeää pitää yhteistyö esiopetustajatteluksella ja koulun kanssa vahvana ja avoimena. Ihannetilanne olisi se, että mentorit, aktorit ja esiopetustajattelu/tuleva koulu tietävät mitä asioita lasten kanssa käydään läpi sekä kotona että esiopetustajatteluksessa/koulussa. On tärkeää, että mentori tietää lapsen vahvuuksista sekä tuen tarpeista, jotta hän pystyy ottamaan ne huomioon mentorityönsä. Lisäksi on huomioitava, että mentoroinnissa käytetään tämän päivän mukaisia opetusmenetelmiä ja tavoitellaan oppimisessa samoja asioita kuin esiopetustajatteluksessa ja koulussa.

11 Pohdinta

Opinnäytetyön tekeminen on ollut monella tapaa mielenkiintoinen prosessi. Hankkeen suunnitteluvaiheessa mukana oleminen ja siitä opinnäytetyön tekeminen on tuonut itselleni uusia ajatuksia monikulttuurisuudesta, kotouttamisesta, ihmisten kohtaamisesta ja omista arvoista. Ihmisen ja ihmisyyden kohtaamisen tärkeys on korostunut enti-

sestään. On ollut hieno mahdollisuus tehdä hanketyötä monikulttuuristen ihmisten rinnalla ja huomata kuinka samanlaisia me kaikki olemme. Ja samalla kuitenkin todeta myös ihmisten kulttuurinen erilaisuus. Meidän jokaisen ajattelutapaan ja toimintaan vaikuttaa vahvasti oma historia ja menneisyys. Jokaisella meillä on oma kulttuurimme, joka on muodostunut ajan kanssa lapsuusajoista alkaen ja joka vaikuttaa meidän tapamme ajatella ja toimia yhteiskunnassa. On ensiarvoisen tärkeää, että jokainen meistä tietää ja tunnistaa oman kulttuurinsa, oman tapansa ajatella ja suhtautua asioihin sekä kunnioittaa sitä. Ilman tätä oman kulttuurin tuntemusta ja kunnioitusta monikulttuurisuuden kohtaaminen on vaikeaa.

Teoriaosuutta kirjoittaessani tutustuin ensimmäistä kertaa vahvemmin kansalaistoiminnan ja aktiivisen kansalaisen käsitteisiin. Ne ovat minusta mielenkiintoisia käsitteitä ja näen niissä suurta potentiaalia, joka tulisi vaan valjastaa käyttöön. Olin jo pitkään ajatellut, että yhteiskunnassa vallitsee tila, jota kuvaa parhaiten yksilökeskeisyys, välinpitämättömyys ja sisäänpäinkääntyneisyys. Tuntui, että elämän hektisyys ja tietynlainen itsekeskeinen elämäntyyli olivat vallallaan ja mediakin tuntui uutisoivan vain tämän tyyppisiä asioita. Oli hienoa nähdä noin vuosi sitten kuinka suomalaiset reagoivat maailmalla tapahtuneeseen suureen pakolaistulvaan, joka näkyi myös Suomessa. Suomalaiset aktivoituivat ja verkostoituivat auttamaan pakolaisia. Kirkot avasivat ovensa ja vapaaehtoiset järjestivät vaatekeräyksiä. Urheilukentillä järjestettiin vapaaehtoisvoimin jalkapallotapahtumia, jotta saataisiin pakolaisille aktiviteettia päiviensä kuluksi. Ihmiset olivat pahoillaan kun pakolaiset jatkoivat hätämajoituksesta matkaansa pitempiäaikaisia sijoituksia kohti. Suomalaisista löytyi siis potentiaalia sekä halua tehdä vapaaehtoistyötä ja siten auttaa ihmisiä. Vapaaehtoistyön tekeminen motivoi monellakin tapaa. Se, että pystyy konkreettisesti auttamaan ihmisiä, on tärkeää ja tuottaa tyydytystä. Oman merkityksen tärkeys on myös merkittävää, ajatukset siitä, että ”juuri minä voin auttaa”, ”juuri minä olen tärkeä” voimauttaa ihmisiä ja antaa merkityksen tunteen. Vuosi sitten tapahtuneeseen akuuttiin pakolaistulvaan pystyimme vastaamaan mutta löydämmekö saman palon ja merkityksen muuhun vapaaehtoistoimintaan. Mikä on se asia, joka saa ihmisen kiinnostuksen heräämään toimimaan aktiivisena kansalaisena ja tuottamaan oman toiminnan kautta hyvää muille ihmisille?

Opinnäytetyön Kotimentori-hankkeen vaikuttavuutta on tärkeä päästä tutkimaan. On tärkeä saada tuloksia siitä, päästäänkö asetettuihin tavoitteisiin hankkeen toiminnan kautta. Ja on kriittisesti pohdittava hankkeen vaikuttavuutta. Espoon Kotimentori-hankkeeseen osallistui kolme mentoria ja yhdeksän aktoriperhettä. Otos on melko pieni

ja tämä vaikuttaa hankkeen vaikuttavuuteen. Toki on hyvä pohtia myös sitä kuinka paljon nämä yhdeksän aktoriperhettä levittävät saamaansa osaamista ympärilleen ja mikä vaikutus heidän vanhemmuudessaan voimaantumisella on lähiympäristöön. Kotimentori-hankkeen vahvuuksia on se, että hankkeen kesto-aika on riittävän pitkä ja se perustuu mentoroinnin kautta tapahtuvaan vahvaan läsnäoloon ja kohtaamiseen.

Mentorit hankkeessa ovat kaikki naisia, joten tietoinen valinta oli, että mentoroinnin kohteena ovat maahanmuuttajaperheiden äidit. Saman sukupuolen kohtaaminen vahvistaa vielä enemmän vertaisen kohtaamista. Perhekäsitykset vaihtelevat tänä päivänä. Puhutaan ydinperheistä, jolloin perheeseen kuuluu äiti, isä ja lapsi/lapset. Tänä päivänä on paljon muunkinlaisia perheitä; ero- ja uusperheitä, yksinhuoltajia sekä leskiä. Myös se vaihtelee luetaanko perhekäsitteeseen esimerkiksi isovanhemmat ja muut sukulaiset. Tosiasia on kuitenkin se, että lapsi sekä äiti kuuluvat aina johonkin perheyhteisöön. Siksi Kotimentori tyyppisissä hankkeissa on tärkeä miettiä myös sitä kuinka perheen muut jäsenet otetaan huomioon. Vaikuttavuuden kannalta tämä on myös tärkeä asia. Se, että hankkeessa otetaan huomioon myös muut perheen jäsenet, voi johtaa siihen, että hankkeen vaikutus on laajempi. Jos pitäydytään vain, tässä tapauksessa äidissä ja lapsessa, voivat vaikutukset jäädä pienemmiksi.

Ajatus vanhemman roolista lapsen oppimisen tukijana on jäänyt elämään laajemminkin Suvelan päiväkodin esiopetustoimintaan. Päiväkodissa pidettiin taannoin esiopetusryhmän syksyn vanhempainilta, joka pohjautui infon jakamisen lisäksi vanhemman omaan kokeilemiseen esiopetuksen eri menetelmistä. Illan jälkeen pohdimme esiopettajan kanssa sitä, että tiedostamatta ilta pohjautui ajatukseen siitä, kuinka siirrämme esiopetuksessa käytäviä tavoitteita ja menetelmiä kotiin ja kuinka mallitamme sekä motivoimme vanhempia toimimaan kotona samalla tavalla. Kotimentori-hankkeen ensimmäisessä vanhempainillassa korostettiin hankkeen vanhemmille sitä kuinka ensiarvoisessa asemassa perheet ovat, että heillä on mahdollisuus osallistua hankkeeseen. Jokaisella perheellä tulisi olla mahdollisuus saada tietoa lapsen oppimisesta ja tukea siihen kuinka vanhempana toimia lapsen oppimisen tukijana kulttuuriin ja kieleen katsomatta. Hankkeen tätä ajatusmaailmaa voisi jatkossa kehittää varhaiskasvatukseen sopivaksi. Varhaiskasvattajien on tärkeä pysähtyä miettimään yhteistyötä vanhempien kanssa ja sitä kuinka saisimme vanhemmat aktiivisemmiksi lapsen kehittymisen sekä oppimisen tukijoiksi.

Toimintatutkimuksen valitseminen tutkimusmenetelmäksi oli oikea tähän opinnäytetyöhön. Hankkeen suunnitteluvaiheessa roolini oli olla sekä tutkijana että päiväkodin johtajana. Hankkeen toteutusvaiheessa roolini on olla enää päiväkodin johtajana. Toimintatutkimukseen oleellisena kuuluva aktiivinen rooli toteutui hankkeen suunnitteluvaiheen aikana. On ollut motivoivaa kehittää ja kokeilla jotain uutta ollen koko ajan itse aktiivisena toimijana. Koin oivalluksen tunteita opinnäytetyön teoriaa kirjoittaessani ja onnistumisen tunteita kun peilasin teoriaa hankkeen ajatusmaailmaan. Teoriaan nostetut asiat ovat oleellisia hankkeessa näkyviä ilmiöitä.

Päällimmäisenä tunteena tällä hetkellä on kiitollisuus siitä, että olen saanut olla mukana tässä ajatuksia kasvattavassa monikulttuurisessa hankkeessa, joka on ollut täynnä elämää ja ihmisyyttä. Olen myös päässyt toteamaan omaa vajaavaisuuttani erilaisuuksien ymmärtämisessä kohdatessani omia ja muiden ihmisten ennakkoluuloja ja stereotyyppioita. Olen oivaltanut sen, että kulttuuri on osa ihmisyyttä. Ennen kaikkea olen päässyt jatkamaan kasvua siinä tärkeässä ajatuksessa, että elämässä kohtaamme ihmisiä emmekä kulttuureja.

Lähteet

Ahlfors, Gunta — Saarela, Inka — Vanhanen, Sari — Wetzter-Karlsson, Marina n.d. Työuramentoroinnilla tuloksiin. Opas koulutettujen maahanmuuttajien mentorointiin. Helsinki: Väestöliitto.

Alitolppa-Niitamo, Anne — Fågel, Stina — Säävälä, Minna 2013. Olemme muuttaneet - ja kotoudumme. Helsinki: Väestöliitto.

Bisi, Arja — Jauhola, Heli — Järvi, Iina — Rusama, Pipsa 2007. Monikulttuurinen varhaiskasvatus. Helsinki: Socca.

Ekeblom, Ulla-Maija – Helin, Merja – Tulusto, Riitta 2000. Satayksi kouluongelmaa. Helsinki: Oy Edita Ab

Espoo-tarina n.d. Kuninkaantien varrelta kaupunkikeskusten verkostoksi. Verkkodokumentti.

<<http://tyotilat.espoo.fi/yhteiset/verkostot/viestinta/Markkinointi%20ja%20ilme/Espoo-tarina%20suomeksi.pdf>>. Luettu 9.10.2015.

Espoon suomenkielinen varhaiskasvatus 2013. Varhaiskasvatussuunnitelma. Kestävän elämäntavan alkupolulla.

Folkhälsan 2014. Verkkodokumentti.
<<https://translate.google.fi/translate?hl=fi&sl=sv&u=http://www.folkhalsan.fi/startsidea/Va-r-verksamhet/Barn--familj/Stod-infor-skolstart/&prev=search>>. Luettu 18.1.2016.

Halme, Katjamaria — Vataja, Anita 2011. Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja esiopetus. Helsinki: Tammi.

Harinen, Päivi — Honkasalo, Veronika — Souto, Anne-Mari — Suurpää, Leena 2009. Ovet auki! Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Heikkilä, Anni. Maahanmuuttajaoppilaiden koulumenestys kantaväestöä heikompaa. Helsingin Sanomat 18.8.2015.

Heikkinen, Hannu — Jokinen, Hannu — Markkanen, Ilona — Tynjälä, Päivi 2012. Osaaminen jakoon. Vertaisryhmämentorointi opetusallalla. Jyväskylä: PS-kustannus.

Heikkinen, Hannu – Rovio, Esa – Syrjälä, Leena 2006. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura

Hippy Australia n.d. Home Interaction Program for Parents and Youngster. Verkkodokumentti. <<http://hippyaustralia.bsl.org.au/>>. Luettu 9.10.2015.

Hippy International. Hippy - Because a Love of Learning Begins at Home. Verkkodokumentti. <http://www.hippy-international.org/>. Luettu 18.1.2016

Hippy Usa n.d. Home Instruction for Parents of Preschool Youngster. Verkkodokumentti. <<http://www.hippyusa.org/index.php>>. Luettu 9.10.2015.

Hämäläinen, Juha 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopio: Kuopion yliopisto.

Kalliala, Marjatta 2010. Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? Helsinki: Helsingin yliopisto.

Karvonen, Melody n.d. Oppimiskokemuksia VARSI-projektissa vuodelta 2011. Verkkodokumentti
<http://www.vanhempainliitto.fi/vanhempainliitto/monikulttuurisuus/varsi-projekti_vuonna_2011>. Luettu 7.10.2015

Kaskela Marja – Kekkonen Marjatta 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta: Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Helsinki: Stakes.

Kerckänen, Heikki 2014. Puhutaan kotoutumisesta. Ryhmänohjaajan opas. Helsinki: Väestöliitto.

Kurki, Leena – Nivala, Elina 2006. Hyvä ihminen ja kunnan kansalainen. Johdatus kansalaisuuden sosiaalipedagogiikkaan. Tampere: Tampereen yliopisto.

Metso, Tuija 2004. Koti, koulu ja kasvatus - kohtaamisia ja rajankäyntejä. Turku: Suomen Kasvatustieteellinen Seura.

Nettinappi n.d. Verkkodokumentti. <<http://www.nettinappi.fi/tietoalue/osallisuus-ja-vaikuttaminen/kansalaistoiminta/>>. Luettu 15.10.2015.

Nakari, Liisa — Porenne, Pertti — Mansukoski, Seppo — Huhtala, Tauno 2007. Mentorointi. Johdon ja asiantuntijoiden kehitysmenetelmä. Forssa: Ekonomia Oy.

Novitsky, Anita — Alitolppa-Niitamo, Anne 2014. Kotoutujan roolipaletti - toimintamalli maahanmuuttajatyöhön. Helsinki: Väestöliitto.

Harju-Luukkainen, Heidi – Nissinen, Kari – Sulkunen, Seija – Suni, Minna – Vettenranta, Jouni. Avaimet osaamiseen ja tulevaisuuteen. Selvitys maahanmuuttajataustaisten nuorten osaamisesta ja siihen liittyvistä taustatekijöistä PISA 2012-tutkimuksessa. Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Siitonen, Juha 1999. Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Oulu: Oulun yliopisto.

Stakes 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö.

Työhallinnon julkaisu 2005. Yhteistyössä kotoutumiskoulutusta toteuttamaan. Helsinki: Työministeriö.

Välimaa, Mikko. Tutkimus: Suomalaiset opettajat suosivat maahanmuuttajaoppilaita arvosanoissa. Helsingin Sanomat 19.8.2015

Opetustuokio 1.

Yleistä esiopetuksesta

- Esiopetus on velvoittavaa eli jokainen 6 vuotta täyttävä osallistuu esiopetukseen.
- Esiopetusta järjestetään sekä päiväkodeissa että kouluissa. Esiopetusryhmät muodostetaan yleensä esiopetusvuonna 6 vuotta täyttävistä lapsista. Ryhmät kootaan joustavasti, joten ryhmässä voi olla myös 5-vuotiaita lapsia.
- Kokopäiväisessä esiopetusryhmässä voi olla 8 lasta/aikuinen ja osapäiväryhmässä 13 lasta/aikuinen. Esiopetusryhmässä työskentelee esiopettajan lisäksi lastenhoitajia. Ryhmässä voi työskennellä myös avustajia.
- Esiopetus kestää yhden lukuvuoden ja sitä annetaan vähintään 700 tuntia.
- Subjektiiivinen varhaiskasvatusoikeus esiopetusikäisillä tarkoittaa, että lapsi on esiopetuksen (4h) lisäksi oikeutettu varhaiskasvatukseen, mikäli lapsen vanhemmat opiskelevat tai työskentelevät kokopäiväisesti tai lapsen kehitys tai muut olosuhteet tätä edellyttävät.
- Esiopetuksessa käytettävät oppimateriaalit ja välineet ovat ilmaisia. Jos lapsi tarvitsee erityistä tukea, esimerkiksi puheterapeutin tai psykologin apua, on tämä perheelle maksutonta.

Miksi on tärkeää, että lapsesi osallistuu esiopetukseen?

Meneekö lapsesi mielellään eskariin? Onko joitakin asioita, jotka aiheuttavat sinulle huolta?

Opetustuokio 2.

Elämää kahdessa kulttuurissa / Kaksisuuntainen oppiminen

Kun lapsi elää kahdessa kulttuurissa (omassa perhekulttuurissa ja suomalaisessa kulttuurissa), hänen mielessä herää vähitellen kysymyksiä: Kuka minä olen? Mihin minä kuulun? jne...

On rikkaus elää kahdessa kulttuurissa ja nähdä eri asioista monia puolia. Lapsi tarvitsee tässä vanhemman apua, eikä selviä yksin. Vanhempina voimme tukea lasta kasvamaan tasapainoisesti kahdessa kulttuurissa ja turvata hänelle hyvän tulevaisuuden.

- Ota yhteyttä opettajaan ja henkilökuntaan ja ole kiinnostunut lapsesi esiopetuksesta ja päiväkodin kuulumisista!
- Tutustu, kysy ja opi uutta!
- Kertomalla ja selittämällä voit auttaa toisia ihmisiä oppimaan uutta!

Koska olemme kasvaneet erilaisessa ympäristössä ja kulttuurissa, käsittelemme asioita oman kokemuksemme ja ymmärryksemme perusteella. Sama koskee myös suomalaisia, joiden kanssa olemme tekemisissä. Hekin käsittelevät asiat omien kokemustensa ja ymmärryksensä perusteella. Koska kokemustautamme ovat erilaisia, on luonnollista, että välillä syntyy väärinkäsityksiä.

Tutustumalla päiväkodin ja koulun työntekijöihin ja toimintaan pystymme paremmin käsittämään henkilökunnan näkemystä sekä heidän toimintansa tarkoitusta. Olemalla avoimia ja aktiivisia yhteydenpidossa autamme myös toisia (jotka ovat mukana lapsemme kasvatuksessa) ymmärtämään ja oppimaan uutta.

Minkälaiset (lapseni päiväkotiin ja kouluun liittyvät) asiat saattavat askarruttaa mieltäni ja ehkä huolestuttaa minua vanhempana?

(Esimerkiksi mitä he tekevät musiikki-, taide- ja liikuntaopetuksen aikana? Miten toiminta vaikuttaa lapseni ajatuksiin ja käyttäytymiseen? Mitä hän siitä oppii? Sopiiko toiminta meidän perheemme kulttuurin ja uskonnon arvomaailmaan? Miten minun tulee suhtautua päiväkodin/koulun toimintoihin?)

Miten voisimme selvittää mieleen nousevia kysymyksiä? Miten voimme varmistua, että perheemme arvot huomioidaan päiväkodissa ja lapsi voi siellä hyvin?

(Esimerkiksi keskustelemalla päiväkodin henkilökunnan kanssa, pyytämällä mahdollisuutta osallistua päiväkodin opetustuokioihin jne...)

Opetustuokio 3.

Miksi on tärkeää osallistua esiopetukseen?

- Lapsen on helpompi aloittaa koulu, jos hän on osallistunut esiopetukseen. Esiopetukseen osallistuneen lapsen kouluvalmiudet ovat kehittyneemmät, kuin lapsen, joka ei ole ollut mukana esiopetuksessa.
- Kaikilla lapsilla on oikeus oppimiseen ja tarpeen mukaan oppimisen tukeen (kolmiportainen tuki).
- Lapsen suomen-/ruotsinkieli kehittyy.
- Lapsi voi saada myös oman kielen opetusta.
- Lapsi tutustuu suomalaisiin tapoihin ja perinteesiin.
- Lapsi oppii toimimaan ja työskentelemään ryhmässä. Sosiaaliset suhteet ja tärkeät vuorovaikutustaidot kehittyvät.

Millaisin mielin lapsesi ja sinä olette aloittamassa esiopetusvuotta?

Kertooko lapsesi sinulle päiväkodin tapahtumista? Kertooko henkilökunta tarpeeksi, mitä päiväkodissa tapahtuu? Jos keskustelu on mielestäsi liian vähäistä, miten sitä voisi lisätä?

Opetustuokio 4.

Elämää kahdessa kulttuurissa / Vahva kielitaito

Kun lapsi elää kahdessa kulttuurissa (omassa perhekulttuurissa ja suomalaisessa kulttuurissa), hän tarvitsee menestyäkseen vahvan kielitaidon. On tutkittu ja todettu, että kun lapsi hallitsee oman äidinkielen hyvin, hän pystyy oppimaan uutta kieltä paremmin.

Oman äidinkielen aktiivinen harjoittelu lukemalla, kirjoittamalla ja puhumalla vaikuttaa myönteisesti lapsen suomenkielen oppimiseen ja vahvistaa muutakin oppimista.

Tärkeää on, että lapsi osaa selkeästi erottaa, milloin ja kenen kanssa mitään kieltä tulee puhua.

- **Kommunikoi lapsesi kanssa ainoastaan omalla äidinkielelläsi. Älä sekoita keskusteluun muita kieliä.**
- **Rikastuta lapsesi oman äidinkielentaitoa yhteisillä luku-, kirjoitus- ja leikkihetkillä.**

Mitä käytännössä tarkoittavat oman äidinkielen yhteiset luku-, kirjoitus- ja leikkihetket? Mitä minun tulisi tehdä lapseni kanssa? *(Esimerkiksi omalla kielellä lukea paljon kirjoja, kertoa tarinoita, jutella, pelata ja laulaa. Keksiä yhdessä omia satuja ja kirjoittaa niitä ylös, lausua loruja, runoja ja tehdä pieniä näytelmiä. Kysyä, kuunnella ja vastata, kannustaa lasta käyttämään omaa kieltä ja kehua kun hän onnistuu.*

Samalla kuin meillä on oikeus käyttää omaa äidinkieltä aktiivisesti, miellä on myös velvollisuus oppia suomenkieltä niin hyvin kuin mahdollista. Suomenkielen taidolla on erittäin suuri merkitys suomalaisessa yhteiskunnassa menestymiseen.

Suomenkielen osaaminen, ymmärtäminen, puhuminen ja lukeminen, vaikuttavat vahvasti meidän omaan hyvinvointiimme. Kun opimme suomenkielen, ymmärrämme paremmin suomalaista kulttuuria ja suomalaisia. Moni asia, joka on aikaisemmin vaikuttanut vaikealta, avautuu ja yhteisymmärrys ja yhteistyö helpottuvat.

Suomenkieli voi aluksi tuntua hyvin vaikealta oppia. Ei kannata lannistua. Aktiivisella opiskelulla ja käyttämällä kieltä ahkerasti arkielämässä taito kehittyy. Lapsi saattaa jossain vaiheessa turhautua. Häntä pitää kannustaa. Jos lapselle järjestetään kielen erityisopetusta, siitä kannattaa olla tyytyväinen, sillä se tukee lapsen etenemistä. Yleensä lapsi oppii uuden kielen aikuista nopeammin.

- **Kannusta lapsesi suomenkielen opiskelua ja kielen käyttämistä myös omalla esimerkilläsi.**

Miten voisin olla lapselleni esimerkkinä suomenkielentaidon kehittämisessä?

(Esimerkiksi luomalla uusia ystävyysuhteita ja keskustelemalla suomalaisten kanssa ja näyttämällä esimerkkiä suomenkielen opiskelussa.)

Opetustuokio 5.

Esiopetukseen liittyvät keskustelut ja suunnitelmat

- alkukeskustelu käydään lapsen aloittaessa päiväkodissa tai esiopetuksessa. Jos lapsi on ollut aikaisemmin päiväkodissa, on hänelle tehty varhaiskasvatussuunnitelma (VASU), jossa on kuvattu lapsen kasvun ja kehityksen tavoitteet. VASU:ssa on myös suunnitelma kielenkehityksen tuesta.
- LEOPS eli lapsen esiopetussuunnitelma: suunnitelmassa kuvataan lapsen kehityksen ja kasvun tavoitteet. Suunnitelmaan kirjataan myös, kuinka lapsen oman äidinkielen ja suomenkielen kehitystä tuetaan.
- HOJKS: erityistä tukea saavalle lapselle laaditaan lisäksi henkilökohtainen oppimista koskeva suunnitelma, joka liitetään lapsen esiopetussuunnitelmaan.
- keskustelu ennen koulunkäynnin aloitusta
- siirtopalaveri, jossa esiopettaja ja lapsen tuleva alkuopettaja tapaavat. Vanhempien on mahdollista olla mukana.
- vanhempainiltoihin on myös tärkeä osallistua.

kaikkiin keskusteluihin liittyy vaitiolovelvollisuus. Se tarkoittaa, että keskustelu on luottamuksellinen, ja että perheen asioista ei kerrota ulkopuolisille. Myös keskusteluissa mukana olevalla tulkilla on vaitiolovelvollisuus.

Oletko osallistunut aikaisemmin lapsen Vasu-keskusteluun? onko tulkki ollut mukana keskusteluissa? kuinka keskustelut ovat mielestäsi sujuneet?

Opetustuokio 6.

Tuki lasten opetuksessa / Erityisopetus

Lasten opetuksen ja kehityksen erityistarpeet

Kaikki ihmiset ovat erilaisia. He oppivat ja hahmottavat asioita eri tavoilla ja kehittyvät eri tavoin ja eri tahtia. Opetustapa, joka on helppo jollekin, saattaa olla erittäin vaikea toiselle. Lapsen oppimiseen liittyviä eroavaisuuksia voi olla vaikea havaita ja niiden tunnistaminen voi vaatia ammattilaisten ja asiantuntijoiden tutkimusta.

Jos lapsen oppimiseen ja kehittymiseen liittyvää erityisominaisuutta ja -oppimisvaikeutta ei huomata, lapsi turhautuu opiskeluun ja menettää motivaationsa.

Osaa oppimiseen ja kehittymiseen liittyvistä vaikeuksista voi olla hyvinkin haastavia ja toiset taas yksinkertaisia ja helposti ratkaistavia. Osaa häiriöistä on sen laatuista, että lapsi tarvitsee jatkuvaa erityiskasvatusta ja -huomiota ja toiset taas korjautuvat lyhyen tukijakson jälkeen.

Joitakin esimerkkejä:

ADD / ADHD	→	Tarkkaavaisuuden häiriö / Ylivilkkauden ja tarkkaavuuden häiriö
Dysleksia	→	Lukemisen erityisvaikeus
Dysfasia	→	Kielen kehityksen häiriö
Dyspraksia	→	Motoriikan erityisvaikeudet
Lukihäiriö	→	Oppimisen erityisvaikeudet
Aspergerin Oireyhtymä	→	Tavallisesta poikkeava sosiaalisen vuorovaikutuksen tyyli sekä epätavallisen voimakkaat rajoittuneet mielenkiinnon kohteet

On hyvä muistaa, että monilla maailman kuuluisimmilla ihmisillä on ollut jopa monia näitä erityispiirteitä samanaikaisesti: (Esimerkiksi tiedemiehet Albert Einstein, Alexander Graham Bell ja Pierre Curie sekä taiteilijat Leonardo Da Vinci, Van Gog ja Picasso)

Suomi on yksi maailman kehittyneimmistä erityiskasvatuksen maista

Lasten ja nuorten tukeen liittyvä tutkimus ja opetus on Suomessa hyvin pitkälle kehittyntä ja alan koulutustaso on maassamme korkea. Monet opettajat saavat koulutusta juuri sitä varten, että pystyisivät tukemaan vaikeimpiakin oppimis- ja kehitysvaikeuksia omaavien lasten opiskelua. Tällaisia ammattilaisia kutsutaan erityisopettajiksi.

Lapsen mahdollisia tuen tarpeita pyritään esi- ja perusopetuksessa löytämään siksi, että lapsen tarvitsema tuki voidaan aloittaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja lapsen turhautumiselta, syrjäytymiseltä ja muilta vaikeuksilta voidaan välttyä

KAIKKI suomen lapset kuuluvat tähän tukitarpeen arvioimiseen ja tuen piiriin jo esiopetuksesta lähtien.

Keskustelua siitä miten tulisi suhtautua jos omalla lapsella todetaan erityistarpeita?

Oppimistuokio 7.

Oppiminen esiopetuksessa

- suomalainen varhaiskasvatus perustuu Educare-malliin, jossa opetus, kasvatus ja hoito muodostavat kiinteän kokonaisuuden.
- oppiminen pohjautuu aina aikaisemmin opittuun.
- ryhmässä lapset oppivat yhdessä toistensa kanssa ja toisiltaan.
- lapsi oppii parhaiten leikkimällä, liikkumalla, tutkimalla, toimimalla ja eri tavoin itseään ilmaisemalla. Lapsen leikki rakentuu kokemuksista, joita hän saa ympäristöstään ja kulttuuristaan. Leikin merkitys oppimisessa on hyvin suuri.
- lapsi oppii kaikkialla ja kaikissa tilanteissa.

Mitä asioita lapsesi haluaa oppia esiopetuksessa? Mistä hän on innostunut?

Millaisia asioita sinun mielestäsi lapsen on tärkeä oppia ennen varsinaista koulunaloitusta?

Opetustuokio 8.

Tuki lasten opetuksessa / Kolmiportainen tuki

Suomen esi- ja perusopetuksessa pyritään tunnistamaan lapsen oppimistuen tarpeita niin, että lapsen tarvitsema tuki voidaan aloittaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja lapsen turhautumiselta, syrjäytymiseltä ja muilta vaikeuksilta voidaan välttyä.

KAIKKI suomen lapset kuuluvat tähän tukitarpeen arvioimiseen ja tuen piiriin jo esiopetuksesta lähtien.

Kolmiportainen tuki

Kolmiportainen tuki tarkoittaa, että lapsille ja nuorille voidaan antaa tukea kolmella eri tavalla:

1. Yleinen tuki

Kaikki lapset voivat tarvittaessa saada yleistä tukea (tukiopetusta), jossakin oppiaineessa tai jossakin erityistilanteessa (*esim. tukiopetusta matematiikassa tai suomenkielessä*). Joskus lahjakkaimmatkin oppilaat tarvitsevat tukiopetusta.

2. Tehostettu tuki

Kun huomataan, että yleinen tuki ei riitä, oppilaalle järjestetään tehostettua tukea.

3. Erityinen tuki

Tämä koskee lapsia, jotka tarvitsevat erityisen tehostettua ja erityistukea (Esimerkiksi vaikea lukihäiriö tai yhdistelmä monesta eri oppimisvaikeuksista). Tällaisia lapsia siirretään usein erityisluokkaan.

Lapsi saa tilanteen ja tarpeen mukaan erityisopetusta ja -tukea, joko yksilöllisesti, pienryhmissä tai yhdessä muiden oppilaiden kanssa niin sanotussa normaalissa luokassa.

Tukiportaita kuljetaan usein järjestyksessä. Kun oppilas edistyy, siirtyminen voi tapahtua myös toiseen suuntaan, eli tuen määrää tarvittaessa vähennetään ja oppilas siirtyy niin sanottuun normaaliin luokkaan.

Eryvistarpeen toteaminen ja diagnosointi

Lapsen tuentarvetta tutkitaan perusteellisesti ja asiantuntevasti moniammatillisessa yhteistyössä. Yhteistyö ja yhteisen ymmärryksen saavuttaminen vanhempien kanssa on erittäin tärkeää.

Jos lapsella diagnosoidaan jokin erityispiirre, on ymmärrettävä, että hänen pitää siirtyä erityistuen ja -kasvatuksen piiriin. Tämä ei missään tapauksessa tarkoita lapsen vammaiseksi tai tyhmäksi leimaamista. Tuki on lapsen ja hänen edistymisen parhaaksi, ja vanhemman tulee olla iloinen, että sitä on tarjolla.

Muistathan, että monilla maailman kuuluisimmilla ihmisillä on ollut jopa monia näitä erityispiirteitä samanaikaisesti: (tiedemiehet Albert Einstein ja Pierre Curie sekä taiteilijat Leonardo Da Vinci ja Van Gog)

Mitä enemmän vanhemmat tekevät yhteistyötä ja pyrkivät aktiivisesti opiskelemaan ja ymmärtämään lapsensa diagnoosiin liittyviä asioita sitä paremmin he pystyvät tukemaan lapsensa oppimista ja tulevaisuutta.

Keskustelua siitä miten ”erityisen tuen tarpeessa olevan” lapsen vanhemmat voisivat lapsensa tukemisessa olla yhteistyössä päiväkodin ja koulun henkilökunnan kanssa?

TAULUKKO 2**Mentoreiden aktoriperhetapaamiset ja kokemukset**

Aktoriperheen tapaaminen (joka toinen viikko)

Päivämäärä	Aktoriperhe	Aktoriperheen kokemukset ja tuntemukset kotitehtävistä	Opetustuokion kuulumisia	Muuta mainittavaa tapaamisesta
	<u>Perhe 1</u>			
	<u>Perhe 2</u>			
	<u>Perhe 3</u>			

Mentorin omat kokemukset ja tuntemukset tapaamisesta

Mentorin huomioita, ehdotuksia jne...

Jokaisen aktoriperheen tapaamisen jälkeen, kotimentorit tekevät merkintöjä tähän taulukkoon ja kun se on kokonaan täytetty, palauttavat sen koordinaattoriparille.

TAULUKKO 1

Aktoriperheen toiminnot

Toimintatuokiot lapsen kanssa

Päivämäärä	Mitä teitte yhdessä?			

Miltä lapseltasi tuntui?

Miltä sinusta tuntui?

Mitä toimintatuokioissa opittiin?

Käydessään aktoriperheiden luona (joka toinen viikko), kotimentorit antavat heille yhden tyhjän taulukon ja samalla pyytävät edellisellä kerralla heille annetun täytetyn taulukon. Kotimentorit antavat sitten täytetyt taulukot koordinaattoriparille.

TAULUKKO 3**Koordinaattorien merkinnät mentoritapaamisista**

Päivämäärä	Mentori	Kokemukset ja tuntemukset	Näkemykset ja ehdotukset	Kehitettävää, muutettavaa
	Bisharo			
	Elfete			
	Ebe			

Koordinaattorien omia lisäpohdintoja:
